

5

Láthatár

De Anyu, ne hülyéskedj! –
Sándor Boglárka írása

6

Tanterem

*„Nem szabad veszni hagyni
a csodát”* –
Bíró Blanka írása

10

Tanterem

*A matematika tanítása –
ahogyan hátulról látszik* –
Matekovits Mihály írása

14

Láthatár

Parkoló If szigetén –
Varga László Edgár írása

17

Tanterem

*Egységes rálátás
az anyanyelvi oktatásra* –
Végh Balázs írása

20

Láthatár

*„A diákszínjátszásnak
magáról a diákról kell
szólnia”* –
Végh Balázs beszélgetése
Bessenyei Istvánnal, a
Szatmárnémeti Északi
Színház Harag György
Társulatának művészeti
igazgatójával

22

Tanárszemmel

*Ha túl jól tudod, akkor már
nem tudod* –
Gergely Edó írása

22

Karácsony

Fehér csészek éjszakája –
Csinta Samu írása

24

Hivatal

1

Karácsony

Megvásárolható, lecserélhető az ünnep? –
Jánossy Alíz beszélgetése Bartos Károly
gyergyószentmiklósi plébánossal

4

Tanárszemmel

*Van értelme lépten-nyomon vizsgázni
és vizsgáztatni?* –
Bartolf Hedvig Hargita megyei
főtanfelügyelő írása

8

Fotóriport

Karácsonyváras Kolozsváron –
Tóth Orsolya képriportja

12

Fotóriport

*A csíkdánfalvi
Petőfi Sándor Iskolaközpont* –
Fülöp Zoltán képriportja

16

Magánterület

*A Karácsony család, avagy egy
szénsavasüdítő-reklám vázlata* –
Martini Yvette írása

18

Tanterem

*Képzőművészeti nevelés:
„mostohagyerek”?* –
Sándor Boglárka írása

3.

„Az én kedvenc ünnepem a karácsony”

2012.

12.

SZÁM

MAGYAR KÖZOKTATÁS

ROMÁNIAI MAGYAR OKTATÁSI FIGYELŐ

2012. DECEMBER • 12. SZÁM

Fotó • Tóth Orsolya

ISSN 2065-9725

- Tanárszemmel • Diákszemmel • Szülői szemmel • Lélekjelenlét •
- Tanterem • Láthatár • Óvoda • Fotóriport • Hivatalos •
- Iskola és kultúra • Pályáz(z)atok • Magánterület • Térkép •

Fotó • Gergely Edő

Áldott ünnepeket és sikerekben gazdag új évet kívánunk!

A Magyar Közoktatás szerkesztősége

Kedves pedagógusok, jövődóbeli szerzők!

ROMÁNIAI MAGYAR OKTATÁSI FIGYELŐ

A Communitas Alapítvány által kiadott *Magyar Közoktatás* együtt szerkesztjük az olvasókkal, sok figyelemfelkeltő, gondolatébresztő írást kapunk pedagógusoktól, szülőktől egyaránt. Továbbra is helyet szeretnénk adni a lap hasábjain a pedagógusok, oktatási szakemberek, szülők és diákok konstruktív véleményének, az oktatást érintő problémák felvázolásának és természetesen a megoldáskeresésnek.

Kérjük, írjanak véleményanyagot a következő témákban:

- **Tantárgyam és diákjaim – sikerélmények és buktatók az oktatásban**
- **Az információátadástól a kreativitásra nevelésig**

Várjuk írásait az mko@communitas.ro e-mailcímre.

Eredményes munkát és kitartást kívánunk:

A Magyar Közoktatás szerkesztősége

www.communitas.ro

Megrendeléseiket az mko@communitas.ro e-mail címen, a 0264-44-14-01-es telefonszámon vagy postán fogadjuk.

Címünk: Redakția *Magyar Közoktatás*, Fundația Communitas, Str. Republicii nr. 60., 400489 Cluj-Napoca, jud. Cluj
Nr. cont.: RO61RNCB0106026613610006 deschis la Banca Comercială Română Cluj-Napoca
Adóazonosító szám (Cod fiscal): 10411135

A havilapot postai úton vagy a megyei tanfelügyelőségeken keresztül juttatjuk el Önhöz. A lap ellenértékét postai utalvánnyal vagy banki átutalással kérjük a fenti bankszámlaszámra utalni. A megrendelés bármelyik formája (szelvény, telefon, e-mail) csak az átutalási bizonylat számával együtt érvényes. (Az átutalási bizonylaton szerepeljen a megrendelő neve és a kifizetés jogcíme.)

Kiadja a Communitas Alapítvány • Főszerkesztő: Kiss Judit
Kiadói titkár és műszaki szerkesztő: Fülöp Zoltán • Tipográfia: Könczey Elemér
Olvasószerkesztés és korrektúra: Demeter Zsuzsa
Felelős kiadó: Lakatos András
Ára 3,50 lei.

Telefón: 0040-264-44-14-01
e-mail: mko@communitas.ro
Redakția *Magyar Közoktatás*, Fundația Communitas, Str. Republicii nr. 60.
400489 Cluj-Napoca, jud. Cluj

A kiadvány megjelenését az RMDSZ és a Communitas Alapítvány teszi lehetővé.

Beszélgetés Bartos Károly gyergyószentmiklósi plébánossal

Megvásárolható, lecserélhető az ünnep?

Miként irányíthatjuk a gyermekek figyelmét a közelgő ünnepre? – kérdeztük a gyergyószentmiklósi Bartos Károlytól, a Szent István-templom plébánosától. Mint kifejtette, noha a bevásárlóközpontok csillogása és a médiából özönlő reklámhadjárat igyekszik elvonni a figyelmet a karácsony lényegéről, a szülők és a pedagógusok sokat tehetnek annak érdekében, hogy a felnövekvő generáció is megismerje az ünnep igazi értelmét.

– *Elanyagiasodott világban élünk, ahol a karácsony újfajta értelmet nyert és igazi lényege – Jézus születésének ünnepe – mondhatni, háttérbe szorult. Hogyan vélekedik minderről?*

– Zavar. Október végén jártam Budapesten, és már akkor feltűnően érzékelhető volt, de itt, Gyergyószentmiklóson is látom, hogy noha még messze van

nagyobb ünnepek előtt, kell ugyanis az embereknek, hogy lelkiileg rá tudjanak hangolódni az ünnepre, hogy a lényegét meg tudják ragadni. Így valóban Istennel való találkozás lehet az ünnep, az embertársi kapcsolatok megtisztulása is ugyanakkor.

– *Hogyan lehet „szemben úszni az árral”, vagyis tudatosítani a gyerekekben, hogy a karácsony nem a mérhetetlen költségesről és ajándékozásról, hanem valami egyébről szól?*

– Eleve azzal, hogy bárhol elmondjuk nekik, mi a karácsony igazi lényege: egy szegény családból származó nő egy istállóban Isten kegyelméből a világra szülte az Isten fiát. Itt pedig szó nem volt semmiféle cicomáról, pompáról, hanem szegénységben, egyszerű körülmények közepette történt. És ennek semmi köze a vásárláshoz, annál több köze van viszont a lelki dolgainkhoz, ahhoz, hogy az Úr Jézus azért jött a világra, mert szeret minket, hogy megbocsásson, segítsen a nyomorúságunkon. Mindezt lehet tudatosítani a gyerekekben. Például mi a kisebb gyerekekkel adventi naptárt készítünk: az A4-es lapra istállót rajzolunk, itt történnek az események; felül odaírjuk, hogy „Karácsonyra készülünk”, alul, a jászolhoz azt: „Megszületett Jézus”. Elkészítjük a beosztást és minden napra beírunk valamit: egy-egy jó cselekedetet vagy imádságot. Ez arról szól, hogy négy héten át a hittanos gyerekeink minden napra önként ajánlanak valami „szándékot”: segítsenek a szüleiknek vagy bárki másnak, elmondanak egy imát, türelmesebbek lesznek társaikkal, vagy böjtölnek, például lemondanak a csokiról. Mindez így megy négy hétig, amit sikerül megvalósítani, azt pirossal festik ki, amit nem, egy halványabb színnel. Ezáltal tudatosul a gyerekekben, hogy ez az időszak a lelki átalakulás, a jó

cselekedetek, a kedvesség időszaka. Ugyanakkor vannak adventi vásárok, ahol kézműves termékeket árulnak, de akár a gyerekek is kivihetik az általuk készített tárgyakat. Ezzel is azt tudatosítjuk bennük, hogy nem a csillogás-villogás a lényeg, hanem az örömszerzés. De megemlíteném a rórátés miséket is, ahová – ha nem is minden alkalomra – érdemes elvinni a gyerekeket, mert itt azt látják, hogy nem a vásárcsarnokba csődülnek az emberek, hanem elmennek a templomba. Ott elmondjuk, hogy ez a készületnek, a várakozásnak a jele, Jézus születésére emlékezünk. Aki a liturgiába bekap-

„Egy szegény családból származó nő istállóban Isten kegyelméből a világra szülte az Isten fiát. Itt pedig szó nem volt semmiféle cicomáról, pompáról, hanem szegénységben, egyszerű körülmények közepette történt. És ennek semmi köze a vásárláshoz, annál több köze van viszont a lelki dolgainkhoz.”

„A hitélet nemcsak a templomban zajlik, hanem mindenhol, ahol emberek vannak: a családban, az iskolában és mindenféle közösségekben. Az élet rendje pedig az, hogy a szülők, pedagógusok határozzák meg azt az értékrendet, amit a gyerekeknek átadnak.”

karácsony, minden karácsonyi díszben pompázik. Az üzletek tele karácsonyi cukorkával, ajándékokkal, és minden a vásárlásról szól. Minden vásárlóközpontú lett, ezt pedig tudatosan próbálják belesulykolni a gyerekekbe is, ami számomra visszatetsző. A gyerekek ugyanis sajnos mindennek nem tudnak ellenállni, kezdődik a hiszti, s a szülők – azért is, hogy ne keltsenek feltűnést a bevásárlóközpontban – megveszik nekik az ajándékot. Tehát az ünnepre még fel sem készültek, de már megtörténik a karácsonyi ajándékozás. Így múlandóvá válik a karácsonyi boldogság, mert rövid időtartamú, hétköznapi is megvásárolható, elérhető és hamar lecserélhető. Nem véletlenül találták ki az adventet és a nagyböjtöt a

csalódi, fel tud készülni karácsonyra, mert eleve úgy alakították ki, hogy ráhangolódhassanak az emberek az ünnepre. Virágtalanítjuk a templomot, lilába öltöztetjük az oltárt és a pap is lila palástot visel – ez a szín nem az ünneplés, hanem a lelki elmélyülés színe. De az énekek is arról szólnak, hogy nem evilági ünnepre készülünk, hanem várjuk Jézus megszületését. A liturgia és az egyház próbálja megteremteni a megfelelő hangulatot, de sajnos a média másként hat a gyerekekre, ezt pedig nehéz kivédeni.

– Mit tehetnek a szülők, hogy gyermekeik figyelmét az ünnep lényegére irányítsák és kivédjék a minden irányból fogyasztásra sarkalló reklámok hatását?

– Az egyházközségben a családok érdekes játékokat találtak ki, amelyek mind az ünnepre hangolódásról szólnak. Például van egy angyalkásdi játék, ami arról szól, hogy advent elején papírfecniire írják a neveket, összehajtogatják, majd egy kalapból mindenki kihúzza egy cédulát a névvel. Aki kihúzza a cédulát, annak az lesz a feladata, hogy

ra a helyekre vigyék a gyerekeket, ahol olyasmikkel szembesülnek, amik értékrendet képviselnek. Ilyenek a már említett adventi vásárok, de tapasztalatom szerint a különféle intézmények, civil szervezetek nagyon jó kézműves foglalkozásokat szerveznek az adventi időszakban. Nyilván mindez szülőfüggő is, mert vannak olyan szülők, akiknek nem kerül fáradságába a helyes értékrendre nevelni a gyermekét, a másik néhány perc alatt letudja a nevelést, azzal, hogy megvásárolja neki azt, amire a gyerek éppen vágyik. Magyarán, a gyermekekre szánt idő határozza meg, hogyan készülnek karácsonyra a családok – ez biztos. Sajnos, a társadalom egyáltalán nem támogatja a szülőket, mert addig kell dolgozniuk a mindennapiért, hogy szinte idejük sincs a saját gyermekeikre. Ez ördögi kör, aki ebből ki tud lépni, szerencsés ember...

– Mit tegyen az, aki kilépne az ördögi körből, de nem teheti?

– Küldje olyan közösségbe a gyermekét, ahol jó értékrendet képviselnek. Nem muszáj ennek az egyháznak lennie, lehet akár a tanuló háza vagy akár a múzeum is, ahol karácsony előtti kézműves foglalkozásokat szerveznek. Vagy biztassák gyermekeiket, hogy kapcsolódjanak be a különféle karácsonyi rajzversenyekbe. Több családnál is tapasztaltam – ahol a szülők nagyon foglaltak –, hogy gondosan megválasztják még a dadát is, aki vigyáz a gyerekekre, hogy a megfelelő értékrendet képviselje.

– És mit tehet az iskola, a pedagógus annak érdekében, hogy karácsonyra hangolja a gyermekeket?

– Ha megfelelő a hozzáállása, akkor nagyon sokat. Többek közt a már említett angyalkás és betlehemi istállós játékot be lehet vinni az osztályközösségekbe és ott megszervezni. De az is jó, ha a pedagógusok beszélnek az ünnep jelentőségéről, ha karácsonyi énekeket tanulnak a gyerekek, ha rajzórán ilyen témájú rajzokat készítenek, ha kézműves foglalkozásokat szerveznek számukra. Lényeg, hogy minél többször szembesíteni kell a gyermekeket azzal, hogy a karácsony nem föltétlenül a vásárlásról szól. Mondok egy ellenpéldát erre: a pedagógusok ott rontják el a gyerekek viszonyulását a halottak napjához, hogy elkezdtek Halloween-bulikát szervezni és boldog Halloween-napokat kívánni.

Ehelyett azt kellett volna tudatosítaniuk, hogy az örök élet, a feltámadás hozzátartozik a mi kultúránkhoz. A hit-tanos gyerekeknél tapasztaltam, hogy sajnos egyes pedagógusok beleviszik a gyerekeket olyasmikbe, aminek semmi köze az adott ünnephez. Volt időszak, amikor karácsony helyett télapót ünnepeltek az iskolákban, de a pedagógusok tudnak tenni azért, hogy ne csupán ennyi legyen az ünnep. Még akkor is, ha nem vallásosak, megtehetik, hogy legalább nem befolyásolják a gyerekeket negatív irányban. De láttam igen pozitív példákat is, hogy iskolai szinten készülnek az ünnepre, és mielőtt elmenének vakációra, közösen megünneplik a karácsonyt szerepléssel, egymás megajándékozásával. Vagyis már előre megadják a hangulatát a közelgő ünnepnek.

– Ilyen szempontból Gyergyószentmiklós jó példa, hiszen mindegyik tanintézményben megszervezik valamilyen szinten a karácsony megünnepelését.

– Valóban így van, hiszen itt a pedagógusok többsége keresztény értékrendű, és nekik köszönhetően az iskolákban is gondot fordítanak a vallásos ünnepekre, de sajnos ez nem mindenhol van így. Kezdenek megjelenni a szabad keresztényi dogmák, amelyek másként értelmezik a karácsonyt, és sajnos, kezd egyre kevesebb valódi értéke lenni ennek az ünnepnek.

– Hogy látja, van reális esélye annak, hogy a karácsony elveszítse valódi értékét és teljesen átforduljon valami másra, ami nem az igazi lényege?

– Merem remélni, hogy nincs, de ez nem csak rajtunk, papokon múlik, hanem mindannyiunkon: szülőkön és pedagógusokon egyaránt. A hitélet nemcsak a templomban zajlik, hanem mindenhol, ahol emberek vannak: a családban, az iskolában és mindenféle közösségekben. Az élet rendje pedig az, hogy a szülők, pedagógusok határozzák meg azt az értékrendet, amit a gyerekeknek átadnak. Magyarán, ne engedjük ki az irányítást a kezünk közül, mert nekik még nincs kialakult értékrendjük, és arról mi tehetünk, hogy ez hová alakul a későbbiekben.

JÁNOSSY ALÍZ

• A SZERZŐ FELVÉTELE

• Bartos Károly: „Ajánlatos, hogy a pedagógusok beszéljenek az ünnepről.”

advent idején titokban segítse, örömet szerezzen, kedveskedjen a családból annak a személynek, akinek a neve a papírfecni van. Vagyis egyik családtag a másiknak a titkos angyalkája lesz, aztán karácsonykor az asztal mellett próbálják kitalálni, ki kinek az angyalkája volt. Ha nem sikerül kitalálni, akkor felfedik, ki volt a titkos támogató, és megbeszélik a játék során szerzett élményeiket, tapasztalataikat. Ez érdekes játék, ami az egymásra figyelésre készíteti a családtagokat. A másik javaslatom, kerüljék a gyerekekkel a csillogó bevásárlóközpontokat – ha tehetik –, mert ezzel nemcsak a kicsiket óvják a kommersz „karácsonyi” hangulattól, hanem önmagukat is megkímélik az esetleges kellemetlen jelenetektől. Inkább azok-

„Mikor jön hozzánk az anygalka, mindig be van csukva az ajtó”

Az aradi Csiky Gergely Főgimnázium előkészítő osztályában, Kurunczi Enikő tanítónő diákjaitól azt kérdeztük, hogy mit szeretnének karácsonyra, hogyan telik az ünnep a családban és miért szeretik az ünnepet.

Bagi Noémi

Szoktam kapni autókat, de egy Barbie-babát várok a Jézuskától. Karácsonykor fel szoktuk díszíteni az ablakokat, és amikor jön a Szilveszter, akkor már nem lesz karácsony.

Mártonfi Márk Dávid

Karácsonykor néha-néha el szoktunk menni a rokonokhoz. Egy beyblade-et szeretnék kapni. Az egy pörgettyűféleség, fel kell húzni és csatázni a másik ellen.

Simon Abigél Enikő

Karácsonykor feldíszítjuk a fát, várjuk a Jézuskát és imaházba megyünk. Apukámnak meg anyukámnak nem szokott hozni ajándékot. Na jó, talán egy-kétszer hoz, de nem sokszor.

Rudolf Barnabás Joel

Egy beyblade-et, legót és egy kisautót szeretnék, olyan kisautót, amelyik megy magától és van távirányítója. Nálunk az Anygalka hozza az ajándékot. A legszebb karácsonyom az volt, amikor jött a nagynéném Brassóból.

Dávidházy Anita

Karácsonykor együtt szoktuk díszíteni a fát. Én csak egy Barbie-babát szeretnék.

Dávidházy Miriam

Egy sellőkosztümöt szeretnék. Mi ikertestvérek vagyunk, és egymás játékaival játszunk. Még azt szeretem a karácsonyban, hogy kimehetek a parkba, játszani a hóban.

Páll Antal László

Sütünk, lefekszünk és várunk, amíg az Anygalka vagy a Mikulás jön. És reggel megnézem, hogy az ablakban van-e valami, és látom, hogy ott egy kisautó. Nekem a kedvenc ünnepem a karácsony, meg a húsvét is... Most szeretnék egy beyblade-et, egy helikoptert meg egy tankot, és több mást. A karácsonyfa alá lehet rakni, meg az ablakba.

Kulcsár Joel Márk

Egy távirányítós exkavátort szeretnék. Már van egy exkavátorom, de az nem távirányítós. Azért szeretem, mert vannak kamionok, és a távirányítós exkavátor belerakja a földet. És akkor már lesz két markolóm.

Karácsonykor megyünk az imaházba, ott ki vannak téve a gyertyák, és várjuk Jézus születését.

Charles-Fekete Farkas Frederick

Várni szoktuk nagyon a karácsonyt, meg a játékokat, meg a fenyőfát. Én csak egy játékot írtam fel a listára, és még gondoltam, hogy odaírom, hogy hozzon, amit csak szeretne.

Marossy Gyopár

Egy hableányruhát szeretnék, mert még nincs ilyen, és ez a kedvenc mesém. Egy úszómedencében szeretném felvenni, ha megengednék. Most hideg van, de nyáron szeretném felvenni. Mikor jön hozzánk az

anygalka, mindig be van csukva az ajtó, és én bekukucskállok, de még nem láttam.

Ökrös Csenge

Színes lapot szeretnék karácsonyra, hogy kivágjak belőle emberkéket, és díszeket csináljak a fenyőfára. Mi karácsonykor megyünk tata-mamához, papa-mamához és keresz-anyukámhoz.

Tamás Ákos Hannibál

Papírhópileket szoktam csinálni a karácsonyfára. Ezeket csak én csinálom, és a bábizitterünktől tanultam.

Szellelki Krisztián

Én egy maszkot szeretnék, hogy megijeszsem a szomszédból a két lányt, akivel minden este játszani szoktam. A karácsonyban a legjobban a karácsonyfát szeretem.

Polanek Lehel Dániel

Egy erdei rendőrzárórt szeretnék olyan kis legódarabkákból, mert szeretem a legókat, és a Nyuszika is hozott egyet. A karácsonyban azt szeretem, hogy hull a hó és megyünk szánkózni.

SZÖVEG ÉS FOTÓK: PATAKY LEHEL ZSOLT

Van értelme lépten-nyomon vizsgázni és vizsgáztatni?

Évről évre megszervezzük az érettségi vizsgát, az úgynevezett kísérettségit (országos értékelést, abszolváló vizsgát), a szakvizsgákat, a tehetségvizsgákat, a felvételi vizsgákat, a pedagógusok versenyvizsgáját, idéntől pedig a véglegesítő vizsgát is. Vizsga vizsga után.

Újabb és újabb vizsgaformák

Tesszük ezt azért, hogy mindenki tudása és érdeme szerint foglaljon el valahol egy helyet, nyíljon meg számára egy kapu. Vizsgáznak a gyerekek és vizsgáznak a felnőttek. Miért? Mert a vizsgák nálunk számítanak.

Évét és már rengeteg vizsgán túl van, és még néhányon át kell mennie, ha az életben boldogulni akar. Mindig az izgalom, a fáradtság, a kimerültség, a vizsgastressz. Kihagynánk, ha lehetne, de a rendszerünk nem engedi. Sőt, újabb és újabb vizsgaformákat találunk ki. Az új tanügyi törvény előír felméréseket a 2., a 4. és a 6. osztály végén is, azért, hogy lássuk, mennyit fejlődött a gyermek. Feltevődik a kérdés: és ha nem fejlődött eléggé, ha nem tart ott, ahol tartania kéne, akkor mi történik vele? Erre a kérdésre még nincs válasz.

egy tortát. Esetleg gyönyörű a hangja vagy kitűnően sportol. Ott nemcsak az elméleti tudás számít, hanem tudás az is, amit a gyerek a gyakorlatban tud: megjavítani egy ajtókilincset, felvarrni egy gombot, majonézt vagy videófelveteleket készíteni. És még a gyerek hobbjára is érdekli őket, mert vannak esetek, amikor a hobbjára lehet építeni, például a számítógépezéskor. És náluk sincsen több munkanélküli, mint nálunk. Másképpen csinálják, sokkal stresszmentesebben. Pályaválasztáskor a gyerek áll a figyelem központjában, nem a felnőttek által kidolgozott merev vizsgarendszer.

Van új tanügyi törvényünk, jól kidolgozott vizsgamethodológiánk, rendeleteink, elektronikus rendszereink. A vizsgák megszervezésekor nagy tömegeket mozgatunk meg, nagy pénzeket adunk ki, óriási munkát fektetünk bele. Az utóbbi időben ráadásul még korrekten is folynak a vizsgák. Egyébként szerintem is nagyon fontos, hogy a gyermek kapja meg a megérdemelt jegyét, hogy senki ne lopjon tudást, menjen át és kapjon diplomát az, aki igazán tud, illetve hozzáértő.

Mindezeket ismervén, mégis felteszem magamban halkan a kérdést: van értelme minden vizsgának? Nem lehetne majd, valamikor a jövőben, nálunk is ritkítani a vizsgákat? Tudom, hogy az Európai Unió nem szól bele az országok oktatási politikájába, tehát minden ország úgy rendelkezik az oktatási rendszere felett, ahogyan akar. Én a gimnáziumban meghagynám az érettségi vizsgát, de a nyolcadikosok (az új törvény szerint a kilencedikesek) felvételi vizsgáját kivenném. Ugyanakkor kivenném a pedagógusok versenyvizsgáját is. Mert – szerintem – nem az a jó tanár, aki tízest ír a szakjából, hanem az, aki tud tanítani és megszeretteti a tantárgyat a tanulókkal.

BARTOLF HEDVIG
Hargita megyei
főtanfelügyelő

- „A gyermek még nem érte el a huszadik életévét és már rengeteg vizsgán túl van, és még néhányon át kell mennie, ha az életben boldogulni akar.”

Pontosabban, az elért eredmények számítanak: az egyetemi felvételi vizsgán, a középiskolába való bejutáson, a tanügyi munkahely elfoglalásán stb. Ilyen a mi rendszerünk (és sajnos nem csak a miénk!) – állandóan vizsgázni kell. Át kell esni írásbeli, szóbeli vagy gyakorlati vizsgán. És hogy a gyermek jól fel legyen készítve az életre, elküldjük még nyelvvizsgára, sofőrvizsgára, ECDL-vizsgára stb. A gyermek még nem érte el a huszadik élet-

Biciklijavítástól pályaválasztásig

Franciaországban a pedagógusok és az iskolai tanácsadók ajánlják a gyerekeknek a következő iskolatípust. A gyerek nem vizsgázik, hanem komolyan megfigyelik, szóba állnak szüleivel, látják a képességeit, kikérik a gyermek véleményét is, utána megszületik a döntés. Persze, nemcsak az elméleti tudását nézik, hanem a gyakorlati is. Tudják róla, hogy meg tud-e javítani egy biciklit vagy meg tud-e sütni

Fóris-Ferenczi Rita nem mindennapi családi krónikájának könyvbemutatói Kolozsváron

De Anyu, ne hülyéskedj!

Elsőnek a Marosvásárhelyi Nemzetközi Könyvvásáron mutatták be – tegyük hozzá: óriási sikerrel –, majd Kolozsváron előbb a János Zsigmond Unitárius Kollégiumban november végén és a Minerva-házban is december elején Fóris-Ferenczi Rita már sokak által ismert és várt *De Anyu!* című kötetét. A kollégiumi bemutató akár hangulatos családi rendezvényként is értékelhető, hiszen a szerző gyermekei zenével, énekkel fokozták a hangulatot. A decemberi alkalom pe-

cens szerző publikált, és amelyek között éles kontrasztként jelenik meg ez a csöppet sem klasszikus családkrónika. A *De Anyu!* ugyanis erről szól: egy három gyermeket nevelő család hol zűrös-nyűgös, hol laza és oldott, de mindenképpen mozgalmas mindennapjairól. Teszi ráadásul mindezt sajátos, ironikus és önironikus módon, a legigényesebb magyar irodalmi nyelvet kamaszos szlenggel és vérbő humorral ötvözve. Nem megszépítő ez a humor, hanem a túlélés eszköze – osztotta meg benyomását Jakabffy Tamás a szerzővel beszélgetve. Kiderült: a könyv olyan levelekből született, amelyeket Fóris-Ferenczi Rita barátainak írt, egyfajta válaszképpen azok problémáira, azzal a szándékkal, hogy érzékeltesse: gondok mindenütt, minden családban adódnak, és azokat a legjobb egy kis humorba csomagolni. Így a könyv formailag a francia levélregényeket idézi. Munkatílusáról pedig kiderült: a család központi tartózkodási helye a konyha, az asztal sarkán pedig ott hever a laptop. – Amikor három gyermek serteptérel körülöttem, úgysem lehet dolgozni, így inkább lejegyeztem, amiről épp beszéltek vagy történt – idézte fel jegyzetelési technikáit a szerző, utalva arra, hogy minden családban vannak jellemző történetek a gyermeknevelésről, a gyerekek elszólásairól, egyéb viselt dolgairól.

Iskola „alulnézetből”

A beszélgetés során a szerkesztő felvetette a kérdést: nem széplültek, enyhültek-e humor által az elbeszélte események, a bemutatón jelen lévő két nagyobb gyermek – Hanna és Gábor – azonban biztosította a közönséget afelől, hogy a családi cenzúra keményen működött ugyan ebben az esetben, ám mindannyian nyitottan, szabadon kezelték az olvasottakat, és úgy vélik: az önirónia által csak még őszintébbek, ütősebbek lettek a történetek. – Szégyenkezés nélkül vállalkozunk mindazt, amit anyu leírt – jelentették ki a fiatalok. Jakabffy ugyanakkor elmondta: olvasás, szerkesztés közben némi hangsúlyeltolódást is felfedezni vélt a tartalomban, hiszen a szerző elsős- és másodsorban családanyaként, egy család oszlopaként jelenik meg, és csak harmadsorban feleségként, az író azonban eloszlatja ezt a felhőt, mondván: a könyv értelemszerűen inkább a gyermekekről szól, hiszen egy férjről azért nem annyira egyszerű humoros történeteket megosztani. Fóris-Ferenczi Rita pályáíve még sok meglepetést tartogathat számunkra – vélekedett a szerkesztő, kitérve arra is, hogy az oktatási rendszert felülről szemlélő író ezúttal anyaként, alulról ábrázolja az iskolát, mintegy érzékelte, hogyan működik a gyakorlatban mindaz, amit a szakirodalom leír és tanít. A bemutató nem lett volna teljes, ha a közönség nem kap ízelítőt ebből a sajátos szemléletű levélregényből: a szerkesztő szemelvénye után a szerző maga is felolvasott három részletet, amelyeket a közönség hangos nevetéssel honorált. És jó hír, hogy készül a könyv folytatása is.

Fotó: OZSVÁTH JUDIT

- **Hangulatos könyvbemutató.** Johanna, Gábor (az iskola volt diákjai), Fóris-Ferenczi Rita és Solymosi Zsolt aligazgató a kolozsvári unitárius kollégiumban

dig bebizonyította: idősebbek és fiatalok egyaránt érdeklődnek a nem mindennapi formával és tartalommal megjelent könyv iránt.

Irodalmi nyelv és kamaszos szleng ötvözte

Ez a Kriterion idei legkedvesebb kiadványa – értékelte Jakabffy Tamás, a kiadó munkatársa és egyben a könyv szerkesztője, a Minerva-ház csaknem zsúfolásig telt Cs. Gyimesi Éva termében megtartott bemutatón. A méltató szerepét is magára vállaló szerkesztő felolvasta mindazon elméleti szakmunkák címét, amelyeket a pedagógus-egyetemi do-

A Magyar Köznevelés októberi és novemberi számában is közöltünk részleteket Fóris-Ferenczi Rita *De Anyu!* című könyvéből. Októberi lapszámunkban *Az iskolakezdetről*, a novemberiben a *Mi származhat az „ittthon együtt csináljuk a leckét”-történetből?* címmel olvashattak részleteket a Kriterion könyvkiadó gondozásában megjelent kötetből.

SÁNDOR BOGLÁRKA

Zenetanítás a sepsiszentgyörgyi Mikes Kelemen Elméleti Líceumban

„Nem szabad veszni hagyni a csodát”

A sepsiszentgyörgyi Mikes Kelemen Elméleti Líceum diákjai csak ebben a tanévben, tehát néhány hónap alatt nyolc díjat gyűjtöttek be a népdalvetélkedőkön, bizonyítva, hogy nemcsak a zeneiskolákban lehetséges a gyerekek zenei fejlesztése. A Temes megyei Újszentesen szervezett IV. Őszi rózsaszín népdalvetélkedőről két első díjjal tértek haza, Oláh-Badi Cintia és Oláh-Székely Rebeka is első lett a kategóriájában. A XI. Tiszta Forrás Népdalvetélkedőn pedig Ioachim Adrienn, Szabó Réka Fruzsina, Erőss Réka, Kecskés Andrea produkcióját jutalmazta első díjjal a zsűri, Kerezsi Csanád második díjat, Kurucz Viola pedig dicséretet kapott. Szóts Dániel zenetanárral és Oláh-Székely Ágnes tanítónővel beszélgettünk a zenei oktatásról.

Botfűlő gyerek nincs

Egyetlen gyerek zenei tanításáról sem szabad lemondani, hiszen már Kodály Zoltán is úgy vélekedett: botfűlű ember nincs – fejtette ki Szóts Dániel. A zenetanár szerint a zenei nevelés már születés előtt, magzati korban megkezdődik, és jól tettenérhető a zenei hallás fejlődése, ha a kicsik sok gyere-

mindig kapnak második vagy sokadik esélyt. „Általában ötödik és kilencedik osztályban hallgatom meg őket, hogy beavagorassam a diákokat a kórusba. A kisebbek nagyon lelkesek, igyekezők, visszajönnek és mondják, hogy ők „kérdőjelesek”, hallgassam meg még

„A környezetük határozza meg a fejlődésüket, ha eleinte nem is érzik magukhoz közel állónak például a népdalokat, egy idő után mindannyian bekapcsolódnak. Mindig vannak közöttük tündöklően tehetségesek, ők biztatást jelentenek a többieknek is.”

egyszer. Mindig adok nekik újabb lehetőséget, hogy próbálkozzanak, és zeneórákon is folyamatosan fülelek. Úgy gondolom, énekelni mindenki tud, az a lényeg, hogy szeressen” – fogalmazta meg a pedagógus. Szóts Dániel szerint a furulya, a kis blockflöte használatával nagyon jól fejleszthető a zenei hallás, azok a diákok, akik elemi iskolában megtanultak ezeken a hangszereken játszani, sokkal tisztábban énekelnek, és egy kevés elméleti tudásra is szert tesznek. Kottából kevesen furulyáznak, erre zeneórán már nincs idő. A gitár is hálás, hangulatos hangszer, nagyon népszerű. „A zenetankönyvek, még a legrégebbiek is nagyon jól felépítettek, elsősorban népdalokra, gyerekdalokra alapoznak. A diákok néha kérik, hogy a könnyebb műfajból is énekeljünk, például a *Most műlik pontosan*-t, ilyenkor mondom, énekeljünk inkább népdalt, de ha ragaszkodnak hozzá, kötélnék állók” – fejtette ki a tanár. Szóts Dániel szerint a diákok nagyon szeretik a humoros, gyorsan pörgő dalokat, a kórusban is elsősorban ezeket kérik. Ezért sok gyerekdalt és népdalt énekelnek, olyanokat választanak, me-

lyek közel állnak a gyerekekhez, nem túl nagy hangterjedelműek. A nehezebb műveket nem erőltetik, hiszen a gyerekek nem is éneklék jó kedvvel, hallatszik, hogy erőlködnek. „Például a *Hopp Juliska* három szólamban vagy az *Összegyűlték az izzási lányok* feldolgozása gyönyörű. Ezen kívül klasszikusokat is előveszünk, nagyon kedvelik Mozart *Utazás szánon* című menüettjét. A zenehallgatás órákon elsőszámú kedvenc Saint-Saëns *Állatok farsangja*. A nagyobbak már több zenetörténeti művel ismerkednek meg, igénylik is ezeket. Igyekszem a nagyon ismert, népszerű darabokat bemutatni, és akkor rácsodálkoznak, hogy a pizzareklám zenéje Verdi *Rigolettó*jából jából van, vagy hogy hányszor hallották már Carl Orff *Carmina Burana*ját, csak nem tudták, ki írta és a mi címe. Azért a legjobban énekelni szeretnek, még kánonokat is, mondom is sokszor, hogy nem lehet egész órán énekelni” – fogalmazta meg a zenetanár. Szóts Dániel úgy vélekedik, a kiemelkedő tehetségekkel az elméleti iskolában csak egy kicsit kell többlet foglalkozni, a népdalokat megtanulják a szülőktől, a nagyszülőktől, hiszen általában a család figyel rájuk, külön énekorára is járnak. Őket a kórusban kell visszafogni, mert szólista hangjuk van. A népdaléneklés külön műfaj, nem elég a szép, tiszta hang, szükség van arra a Sebestyén Márta-féle népi hangszínre, szögezte le a pedagógus.

A gyerekek arra nyitottak, amire „megnyitják” őket

Elemi iskolában a heti egy zeneórán zeneelméletet tanítanak – a hangjegyeket, ezek helyét a hangrendszerben. Ezen kívül gyerekdalokat és népdalokat tanulnak, de nemcsak zeneórán, hanem máskor is dalolnak, főleg, ha a tanító néni is szeret énekelni. Oláh-Székely Ágnes szerint, az osztályában mindig van olyan gyerek, aki a népdalvetélkedőkön begyűjti a díjakat. A fiatal tanítónő lapunknak elmondta, a zeneoktatásban a megoldásokat mindig a pedagógus választja ki. „Hozzám

A SZERZŐ FELVÉTELE

• Szóts Dániel zenetanár

rekdalt hallanak a szüleiktől, tanulnak az óvodában, majd a tanító nénitől. A Mikes Kelemen Líceumban sem kerül be mindenki a kórusba, csak az igazán tisztán éneklő gyerekek, de a többiek is

nagyon közel áll a népdal és a népdal-tanítás. Volt egy szigorú tanító bácsim, akire gyerekként haragudtam, mert amikor árvíz volt, halászcizmában el-

• Oláh-Székely Ágnes tanítónő

vitt a hátán az iskolába, holott a többi gyerek otthon maradhatott. Most már tudom, hogy rengeteg mindenre megtanított, ő szerettette meg velem a népdalokat is. Tanítóképzőben kellemetlen élményeim voltak az éneklés kapcsán, mert a zenetanárom nem vett be a kórusba, azt mondta, nincs szüksége szólóénekesekre. Aztán eljutottam a táncház-mozgalomig, és akkor teljesen kibontakozott bennem a népdalok szeretete. Amikor tanítani kezdtem, min-

„A zenei hallás nagyon jól fejleszthető. Erre kiváltképpen alkalmas a hangszerhasználat, a hangszeren való muzsikálás. Egy viszonylag botfülű gyerek is egy idő után szebben kezd énekelni, ha gyakorol, ha hangszeren játszik.”

den népdalt elénekeltem a gyerekeknek. Egy idő után népdalvetélkedőkre is beneveztünk. Arra törekszem, hogy a gyerekek hangszínének megfelelő hangmagasságú dalokat válasszunk, hogy ne kínlódva, hanem könnyedén, örömmel énekeljenek. A zeneórán kívül is mindig énekelünk az osztályban, amikor csak alkalom adódik erre. A legtöbb népdal ilyenkor, és nem zeneórán kerül be a repertoárunkba” – fogalmaz-

ta meg Oláh-Székely Ágnes. A tanítónő leszögezte, a gyerekek arra nyitottak, amire „megnyitják” őket. A környezetük határozza meg a fejlődésüket, ha eleinte nem is érzik magukhoz közel állónak például a népdalokat, egy idő után mindannyian bekapcsolódnak. Mindig vannak közöttük tündöklően tehetségesek, ők biztatást jelentenek a többieknek is. „Most is van egy kislány az osztályomban – harmadikosokat tanítok – , akinek eddig nem volt bátorsága, hogy a társai előtt vagy előttem énekeljen. A napokban ott maradt órák után, énekelni kezdett és kiderült, hogy van még egy aranytorkú pacsirtánk” – fejtette ki a tanítónő. Ő is úgy véli, hogy a zenei hallás nagyon jól fejleszthető, szerinte ennek alapvető megoldása a hangszerhasználat, a hangszeren való muzsikálás. Egy viszonylag botfülű gyerek is egy idő után szebben kezd énekelni, ha gyakorol, ha hangszeren játszik. Ágnes fontosnak tartja a tiszta forrást, a dalokat nemcsak ő énekei el a gyerekeknek, hanem beviszi az osztályba hanghordozón is. Gyakran hallgatunk Sebestyén Márta-hangfelvételeket, együtt énekelnek vele. „Bizom benne, hogy így a népdal „beköltözik a lelükbe” és ott is marad” – szögezte le a tanítónő, aki arra biztatja a tehetséges gyerekeket, hogy egy idő után lépjenek tovább, járjanak különórára, vagy keressenek olyan zeneiskolát, ahol fejlődhetnek, kibontakozhatnak. A Mikes Kelemen Líceumban minőségi tehetőség gondozás zajlik, de a kiemelkedő diákoknak meg kell keresniük az utat, amit külön is be kell járniuk. „Ez egy ajándék, lehetőség a tarsolyukban, mindig mondom nekik, hogy nem szabad elkótyavetyélni. Nem szabad veszni hagyni a csodát, minden lehetséges utat végig kell járni, amelyen jól érezzük magunkat és amelyen haladni tudunk” – fogalmazta meg Ágnes, aki szerint nem véletlen, hogy az osztályában mindig vannak kivételes tehetségű gyerekek. „Én így működöm: szeretek énekelni és tanítani. Úgy vélem, semmi sem véletlen, az sem, hogy mindig van gyönyörűen éneklő gyerek az osztályomban. A csoda mindig körülöttünk van, engedni kell, hogy megérintsen bennünket” – vallja Oláh-Székely Ágnes.

BÍRÓ BLANKA

„MÉG AZT IS EL SZOKTAM ÉNEKELNI, HOGY ÉPPEN MIT CSINÁLOK”

Már az óvodában énekeltem. Az óvó nénik azt mondták, szép énekeket tudok, és biztattak, hogy énekeljek. Járok különórára is István Ildikóhoz. Legszívesebben népdalokat énekelek. Néha lámpalázás vagyok, olyankor elkezdek sírni vagy nagyon elpirulok.

Oláh-Badi Szintia

Hét hónapos koromban kezdtem el dúdolni a *Csíp-csíp csókát* és azóta folyamatosan énekelek. Édesanyám nagyon sok népdalt tanított, de most már én tanítom őt. Járok

a Népművészeti Iskolába, ott is népdalokat énekelünk. Még soha nem csuklott el a hangom, versenyeken sem, pedig előfordul, hogy nagyon izgatott vagyok. Sokat gyakorolok, sokat énekelek, mert nagyon szeretem. Én még azt is el szoktam énekelni, hogy éppen mit csinálok. A versenyeken általában harminc népdal van a repertoáromban. A legszebbeket választjuk ki, a vetélkedőn nem mindig a kedvenceimet énekelem.

Oláh-Székely Rebeka

Másodikos korom óta énekelek, az óvodában nem nagyon dicsértek. Csúnyán énekeltem, inkább kiabáltam, ezért gyakran megszidtak. A tancitól tanultam minden népdalt, és tőle tanultam

meg énekelni is. Ő bátorított, azóta sokat énekelek és már vetélkedőkre is jelentkeztem. Tizenöt dalt tudok úgy, hogy versenyeken is elénekelhetem. Néha otthon is dúdolgok, amikor gyurmázok, és amikor anya megkér. Amikor lámpalázás vagyok, megy a kezem körbe, már előfordult, hogy elfelejtettem a dalt, de anya eszembe juttatta, és végül jól elénekeltem. Nem járok énekórára, az iskolában tanulok zeneórán. Azt nagyon szeretem, sok tréfás gyerekdalt énekelünk. A legutóbbi versenyre azzal jelentkeztem, amit a legtöbb-szor énekelünk és nagyon jól tudtam. Nem szeretnék énekesnő lenni, inkább divattervező vagy állatorvos.

Ioachim Adrienn

• Adventi koszorú készül az unitárius óvodában

• A kistestvérek is segítenek a Báthory István Elméleti Líceum 2. A. osztályosainak a készülődésben

Karácsonyvárás

• Szülők, gyerekek együtt készítenek díszeket a Báthory

Kolozsváron

- Néha egy kis segítség is elkel a Báthory István Elméleti Líceum 2. A. osztályosainál

FOTÓK: TÓTH ORSOLYA

István Elméleti Líceum 2. B. osztályában

- Van olyan másodikos, aki egyedül is boldogul

A matematika tanítása – ahogyan hátulról látszik

*Deriválni meg lehet tanítani mindenkit.
De azt, hogy miért kell deriválni, csak
egyesek tudják.*

(Egykori matematikatanárom,
Kovács Mihály mondása)

Valamivel több mint négy évtizedet töltöttem el az oktatásban. Voltam falusi tanár és igazgató, városi tanár és igazgató, tanfelügyelő és vezető oktatásszervező. De végig megmaradtam matematikatanárnak, tanítottam diákokat, de tanítottam tanítókat és tanárokat is – tanítani. Az általam órán látogatott pedagógusok száma több mint félezer, közülük legalább 300 tanítót, tanárt láttam matematikaórán, átlagban kétszer is. Akaratlanul is felgyűltek a tapasztalataim, kialakult bennem az összehasonlításra való hajlam. Tíz EU-s országban jártam iskolalátogatáson, és ha választani lehetett, matematikaórát néztem meg. Mindezt hátulról, rendszerint az utolsó padból vagy a vendégnek külön odakészített asztal mellett ülve. Emlékezetem szerint csak két alkalommal szóltam bele, amikor a kolléga a táblánál olyan, általa és a tanulók által észre sem vett tévedést követett el, ami a továbbiakban teljesen zátonyra vitte volna a feladat megoldását.

Iskolaigazgatóként – akkor Arad legnagyobb (50 osztályos), román, magyar és német tanítási nyelvű intézményében – rendszeresen látogattam órákat, s így a pedagógusok, diákok is természetesnek vették jelenlétemet. Ha egy munkatársam megkért, hogy aznap ne látogassam, mert valamiért „indisponált”, azonnal halasztottam. Ez a sajátos (speciális) szakfelügyelet esetében nem volt lehetséges, de előfordult, hogy egy óra után a többi (kötelező számú) óralátogatást én halasztottam.

A tanár – így látszik hátulról

A tanárok nagyon különbözőek, különösen akkor, ha várt vagy váratlan látogató érkezik az órára.

Óra előtti beszélgetésekből:

– Elkövettem valamit, hogy ma én vagyok az üldözött?

– Ma ugyan felmérőt akartam íratni, de az nem érdekes egy résztvevőnek, így inkább új leckét veszünk.

– Megfázások időszaka van, és a legjobb tanulók hiányoznak.

– Úgy hiszem, mértanóra lesz (algebra volt).

Beszólások óra közben:

– Gyermek, attól, hogy hátul ül az igazgató/tanfelügyelő bácsi, még nem kell félnetek, figyeljetelek rám!

„Típushiba: a tanár egész órán magyaráz, nincs vizsgakérdés, aktivizálás, a diák vagy alszik, vagy részben figyel (ameddig bírja), esetleg egyesek végig figyelnek. Kisdiákok esetében (8. osztályig) ez a legveszélyesebb tanítási mód.”

– Pedig ezt az elmúlt órán nagyon begyakoroltuk, akkor tudta mindenki, most meg nem emlékszik senki.

– Izgalmamban a körzőt és vonalzót a tanáriban felejtettem, de emlékeztek, a múltkor...

– Máskor estek ki a padból, most alusztok.

Óra utáni megbeszélésekből:

– Teljesen igaza van, igazgató/tanfelügyelő úr, máskor mindig így csinálom, csak pont ma nem.

– Gyenge osztály, nem érdemes tönkretennem a hangomat és az idegeimet.

A felvázolt néhány példa a nagy számok törvénye alapján került ide, de sorolhatnék sok, valóban pozitív hozzáállást is, amikor az óralátogatás valóban tapasztalatcsere jellegű volt. Igazából kevés tanár tanít ugyanúgy, ha valaki benn ül az órán, mintha egyedüli pedagógusként lenne a tanteremben. Manapság a legtöbb tantárgynál nem színészkedhet az előadó, de a matematikánál különösen nem. Hamar meg látszik a feedback, a „visszacsatolás”, érti-e egymást a tanár és a gyermek,

van-e valamilyen visszajelzése az előadónak arról, hogy a tanulók agyában mi játszódik le, mit, mikor és mennyit kell a füzetbe írni.

A legáltalánosabb pedagógusi hiba matekórákon, hogy a tanító/tanár magyaráz, ír a táblára, közben érvel, mutat és rajzol, szépen és érthetően. Ez alatt a – szorgalmas, jól nevelt – diák mindent leír, lerajzol, ami a táblán van akkurátus pontossággal, csak arra nem tud figyelni, amit a tanár magyaráz, hiszen a pontosságra koncentrált. Így füzeté szép lesz, de a leckéből nem ért meg semmit. Vesszőparipám volt a tanításon és a megbeszéléseken a „ceruzát le” jelszó. Miután a legtöbben megértették a magyarázatot, következők 2-5 perc, hogy a táblára kerültek a füzetbe másolják.

Más típushiba: a tanár egész órán magyaráz, nincs vizsgakérdés, aktivizálás, a diák vagy alszik, vagy részben figyel (ameddig bírja), esetleg egyesek végig figyelnek. Kisdiákok esetében (8. osztályig) ez a legveszélyesebb tanítási mód.

Ennél is unalmasabb, ha egész órán át csak sablonfeladatokat (gyakorlatokat) oldanak meg, mindig egy-egy tanulóval a táblánál. Ha az $(a+b)^2$ rövidített képletet egy órán a táblánál gyakoroljuk, teljesen egyező típusú példákkal, a gyermekek zöme nem is gondolkozik, csak simán másol.

Pólya György írja *A gondolkodás iskolája* című könyvében, hogy ha a matematikatanár a rendelkezésére álló időt azzal tölti, hogy sablonos példákra keresztül gyakoroltatja tanítványait, akkor kiöli belőlük az érdeklődést, fékezi szellemi fejlődésüket és visszajára fordítja a kedvező lehetőségeket. Ha azonban tudásukhoz mért feladatokkal felkelti érdeklődésüket és rávezető kérdésekkel segítségükre van a megoldásban, kedvet csinálhat nekik és eszközt ad kezükbe az önálló gondolkodáshoz.

A diák – így látszik hátulról

A diák (még matekórán is) természetesen – diák. A többséget rendszerint nem érdekli az utolsó padban ülő látogató, maximum az amúgy fegyelmel-

zetlen gyerek rövid időre fegyelmezett lesz.

Matematikaóra egy kerületi iskola 5. osztályában, Münchenben. Ketten voltunk tapasztalatcserén, de ugyanakkor az osztályban ott tartózkodott egy minőségellenőr (talán megfelelője a szakfelügyelő lenne), aki évente kétszer köteles a pedagógusnál órát látogatni és minősíteni. Előtte nem találkoztak, utána nem beszéltek – a jegyzőkönyv három nap múlva érkezik, a fellebezés fogalmát nem ismerik. A látogató óra közben sétált és a tanuló füzetbeli egyéni munkáját követte. A gyermekek ránk nem ügyeltek, egyikük egy felfújó papírzacskót kipukkasztott, kicsengetéskor az előadó nem fejezhette be mondókáját, mindenki felállt és tette a magáét. Az előadó elnézést kért tőlünk, hogy nem fejezte be a mondatot az előcsengetéskor (két perccel az óra vége előtt), hiszen a szünet a gyermeké.

Francia kisváros, Párizstól 800 kilométerre. Az igazgató 8 óra előtt bemutatja intézményét, ahol nincs még pófozkodás sem. Négyen voltunk vendégek a hatodikban, törtéket hoztak közös nevezőre. Egy legényke a kettes szorzótáblánál harmadszor tévedett, mire a kicsi és vékonyka tanárnőtől két hatalmas pofont kapott. A diák pontosított (matematikailag), de se ő, se a többiek nem voltak meglepve. A kollégán viccesen mondta a folyosón, hogy az igazgató se tudja, hogy a szorzótábla néha erőszakot igényel.

„A matematikaórán a diák fellazul egy-egy vicces pillanat beiktatásával, megjegyzi a matematikusokról szóló történeteket, anekdotákat, egy életre emlékszik a matektanár rendszeres beszélőléseire, kitérőire vagy a más tantárgyakkal való kapcsolatok bemutatására.”

Falujukba hazalátogató kilencedikes golyák lebeszéltek a nyolcadikosokat a megyeközponti líceumról, főleg a matematikatanár miatt. Erről fülest kapva ellátogattam a magyar líceum 9. matek-infó osztályába. Ezek hülyék, mondta útközben a kolléga a folyosón. Az „ennyit se tudsz”, „üresfejűek gyülekezete” és a „hülye banda” kifejezések

mindegyike háromnál többször hangzott el óra közben. (Sajnos, ennek a stílusnak a pedagógiai hátrányáról nem tudtam meggyőzni nálam idősebb kollégámat. Fő érve a három évtizedes tapasztalata volt.)

A matematikaórán a diák fellazul egy-egy vicces pillanat beiktatásával, megjegyzi a matematikusokról szóló történeteket, anekdotákat, egy életre emlékszik a matektanár rendszeres beszélőléseire, kitérőire vagy a más tantárgyakkal való kapcsolatok bemutatására.

Nem írja sehol, de a látogatót egy-két szóval be kell mutatni, mert különben a tanulók egy része egész órán hátrales, hogy ki van ott és mi a dolga. Ha valamiért mégis bele kell szólni az órába, a szakfelügyelő tegye ezt diszkrétan, de a tanár is fogadja ugyanúgy. A gyermekeknek nem kell tudni semmiről, hiszen a történet nem róluk, hanem értük szól.

Általános szokás, hogy a tanítók, osztályfőnökök a rendetlenebb diákokat ültetik az utolsó padokba, s így a látogató, ha előrenyúl, megnézi a tankönyvet, esetleg a füzetet, mocskos, szakadt papírokhoz jut, ami általában nem jellemzi az osztályközösséget. Ezért tanítottam ifjabb kollégáimat, hogy látogatásváráskor (véletlenül) a legszebb füzetű gyermekekkel „párnázák ki” a felügyelő környezetét.

Ellenőrzés vagy tapasztalatcsere

Ellenőrzés vagy tapasztalatcsere – az óralátogatás lehet a kettő közül bármelyik. A kezdő pedagógusnál sohase menjünk ellenőrzésre, hiszen nem is tudja, hogy mit és hogyan kellene dolgoznia, mi az, ami kötelező és miben dönthet egyedül. Nem tartom etikusnak, hogy a véglegesítő vizsga előtti szakfelügyelet legyen egy pedagógus életében az első ilyen jellegű látogatás, de azt sem, hogy egy pályakezdő napokkal hamarabb tudja, hogy szakfelügyelete lesz, s a kollégák ellátják tanácsokkal (mennyi kávé, szendvics, legyen-e tömény a tanáriban stb.).

A már évek óta tanító kollégákat minden látogatáskor meghívtam, hogy amikor idejük engedi, jöjjenek hozzám is órára, mert biztos rám is fér tanács olyan esetekben, amikor észre sem veszem esetleges pedagógiai bakijaimat. Így tudtam meg, hogy padok közti állandó járkálással, az egyéni munkákat figyelve zavarom a gyermekeket,

így az óránkénti három kilométeres útjaimat csökkentettem.

Néhányszor felrajoltam füzetembe az osztály tükkrét és bevonalkáztam a felszólított tanuló pozícióját. Nem egyszer derült ki, hogy az igen aktív tanórán a diákoknak csak 25–30%-a vett részt, és közel a fele egyetlen szót sem szólt.

A tanóra kiemelezésekor ne a negatívumokkal kezdjük, hanem dicsérrettel még akkor is, ha gyenge vagy egyenesen rossz órát láttunk. Sokat számít az előadó hanghordozása, ennek változatossága, a kért és kialakult helyzet függvényében.

A magyar hospitálási rendszer múltja és jelene

A magyar nyelvű oktatásban (de a románban is) hagyománya van az óralátogatásnak. A 19. században az egyházi iskolákban a helyi pap vagy a püspök, az állami népiskolákban a földesúr, a járási vagy a királyi tanfelügyelő tett látogatásokat. Ennek ritkán irányítási, inkább ellenőrzési jellege volt. A néptanítókat megtartották vagy elcsaphatták indoklás nélkül, a szülőknek nagyon ritkán volt ebbe beleszólásuk. Magyarországon megszüntették a tanfelügyelőségeket, de egy hasonló szakmai testület felállítását most kezdeményezik, mert észrevették, hogy nincs oktatási irányítás és ellenőrzés, s hiánya érezhető. Romániában már Eminescu is töltött be tanfelügyelői munkakört, iskolákat és tanítói lakásokat létesített, de nem érezte magát igazán jól ebben a szerepkörben. A jelenlegi oktatási rendszerben Romániában a tanfelügyelőségek csak részben jelentenek szakmai ellenőrzést, hiszen egyben munkáltató, panaszvizsgáló és részben működtető szerepük is van.

Röviden összefoglalva négy évtizedes tapasztalataimat: hospitálni, azaz órát, tevékenységeket látogatni szükséges. Mert kell a segítség, a tanács és időnként a jobbítás. Mert nem lehet valakinek a munkáját megítélni hallomásból, csak tapasztalatból. A pedagógus nem (hozott) anyaggal dolgozik, hanem gyermekekkel, akik ahányan vannak, annyi külön egyéniség. Egy osztályban pedig belőlük áll a csoport, amelyet kezelni, irányítani kell.

MATEKOVITS MIHÁLY

• A füzetek az iskolában maradnak, ennyivel is könnyebb a táska

• Mindenik asztalnál nagy a munka a Step by Step osztályban

• A futball, a kézilabda és a jégkorong is „otthonra lel” az iskolában

A csíkdánfalvi Petőfi Sándor

A csíkdánfalvi Petőfi Sándor Iskolaközpont 1991. március 15-én vette fel a Petőfi Sándor Elméleti Líceum nevet. Kosza János műkedvelő szobrásznak az épület előtt álló, a költőről 1957-ben készített szobra határozta meg a nevelőtanács névadási döntését.

Az intézmény nevelőközössége alapvető feladatának tekinteti, hogy megfeleljen a helyi közösség igényeinek, hogy az innen kikerülő diákoknak olyan felkészítést biztosítsanak, hogy azok tovább képezhessék magukat, munkahelyet találjanak és beilleszkedhessenek a helyi közösségbe.

• Nemcsak az órákon, hanem a hangulatos könyvtárban is

Dánfalvi Iskolaközpont

Iskolánkban hagyományosan óvodai és 1–12. osztályos oktatás működik. Az utóbbi időben egyre több végzős folytatja egyetemen, főiskolán a tanulmányait, az iskola diákjai részt vesznek tudományos ülésszakokon. A középiskolai osztályokban turisztikai és agroturisztikai technikusokat, a szakiskolában agroturisztikai szakembereket képeznek. Az intézmény fél évszázados iskolafenyőfája bebizonyította élni akarását, így önbizalmat ad, bátorítja és biztatja a felcsíki-medence közepén található település Alma Materének diákjait, tanárait.

meg lehet tudni egyet s mást

• „Nevetséges ez a fényképezkedés órán.”

• Dánfalván is rövidiek a szünetek, de azért pár gól belefér

FOTÓK: FÜLÖP ZOLTÁN

• Sok eszköz között kell eligazodni románórán

Parkoló If szigetén

Megvallom, amikor Szántai Jánossal, Papp Attila Zsolttal és Bálint Tamással elindultunk Székelyudvarhely felé, ahol néhány óra múlva alternatív irodalom-órára voltunk hivatalosak a Tamási Áron Gimnázium diákjaihoz az Erdélyi Magyar Írók Ligája (E-MIL) szervezésé-

gondtalan ifúságnak neveznek, pedig bizonyos szempontból sokkal nehezebb időszak, mint a felnőttkor (?). Rá kellett azonban döbbernem, hogy nálunk nem jártak ilyen meghívottak, és ami azt illeti, az iskolapadokban az érettségig eltöltött időszakból semmi, de semmi értékelhető

világnak, majd váratlanul megkaptuk a Nobel-díjat, így beszédet mondtunk, de az is kiderült, hogy milyen irodalmi hő-sökkel találkozánk szívesen, illetve kiket kerülnénk el nagy ívben. Végül egyetlen kérdés volt: meg lehet-e élni ebből az irodalom-dologból, vagy csak afféle hobbi. Matt.

Jött a másnap, és a sepsiszentgyörgyi Mikes Kelemen Gimnáziumból már valóban elkéstünk, Udvarhelyen ugyanis valaki literátormobilunk elé parkolt – ezúton csókolatjuk –, szóval már mindenről leteztünk, mire végre megtaláltuk azt a bizonyos dísztermet (a nevére nem emlékszem). Lehet, hogy éppen ettől sikerült jobban az ottani „alternatív irodalom-óra” (?). Elkezdtünk viccelődni, egymást piszkálni, és egyszer csak azt vettük észre, hogy tényleg van közönségünk. Szép bizonyíték erre az, hogy amikor az első óra lejárt, és úgy döntöttünk, még maradunk, csak a fél terem vonult ki egyéb elfoglaltságokra hivatkozva. Az ottmaradtak pedig elkezdtek kérdéseket feltenni, természetesen Török Katalin tanárnővel együtt, így szó esett arról, hogy ha már ilyen remek humorunk van (köszl), miért szomorkásak a verseink (?), miért nincs semmi értelme a multikulturalizmus szónak, hogyan lehet megpattanni If szigetről, miért becsülik túl az író emberek képességeit manapság, akiknek egyszerre kell írónak, humoristának, nagyon okos embernek és ki tudja még, minek lenniük egy-egy író-olvasó találkozóon, vagy éppen arról, hogy ki a bánat az a Robert Capa és mi köze van egyáltalán a lírához, ha egyszer fotós volt. Tulajdonképpen remek volt a hangulat, a májunk pedig akkor hízott igazán, amikor a Tein Teaházban megszervezett esti fellépésre is eljöttek néhányan a Mikes diákjai közül. Matt.

Fotó: LORINCZ CSABA

• Szántai János olvas fel a székelyudvarhelyi diákoknak

ben, volt még bennem egy kis bizonytalanság. Az út elején akkora köd volt, hogy PAZS meg is jegyezte: nem lenne meglepő, ha hirtelen előlovagolna belőle egy fej nélküli lovas, én meg ezt a nagyon lassú filmet nézve azon gondolkodtam, hogy milyen okos dolgot mondhatnék majd a nálam 10-12 évvel fiatalabb srácoknak, amit eddig nem hallottak vagy aminek hasznát vehetik. Próbáltam visszaemlékezni egy hasonló helyzetre abból a nem is távoli időből, amikor még én voltam az ő helyükben, amit a szülők

emlékem nem maradt meg. Na bumm. És akkor a lassú film felgyorsult, mert csaknem elkéstünk, és hirtelen már több mint száz fej és kétszer annyi szemöldök volt velünk szemben egy Nyirő Józsefről elnevezett díszteremben. Manapság elég kevés írónak van ekkora közönsége, még ha a társaság fele bóbiskolt is. Szakács István Péter tanár úr ügyes kérdésekkel igyekezett fenntartani a figyelmet: képzeletben elrabolt négyünket egy irodalmárokból álló terrorista szervezet, nekünk pedig üzenni kellett valamit a

LÍRA AZ ÉTLAPON

Költészet ebédre. A költők magukat ajánlották. Annyira, amennyire lehet egy iskola falai között, meg-meghatva a lányok mosolygásától. A költők is emberek, felejtének, nosztalgiznak, kamaszok lesznek, szívatják egymást, elismerést várnak. Beülnek a diákok közé, közvetlenül beszélgetnek, és rájönnek (talán), hogy „ez a mai fiatalság” nem olyan rémes, hogy a versek itt is étlapon vannak. Költészet vacsorára. Ismerős, ismeretlen, és régről ismert arcok. A költészet a kocsimákban is asztalon van! A hangulat ugyanolyan jó és közvetlen. Az este végére pedig minden fogyasztó ugyanarra a következtetésre jut: a vers örök kedvenc marad, a versből sosem elég.

KALI ÁGNES

a sepsiszentgyörgyi Mikes Kelemen Elméleti Líceum tizedikes diákja

Nem tudom, mennyire inspirálta a diákokat az, hogy néhány ürge egy díszteremben szövegeket olvasott fel nekik, és elbeszélgetett velük, de a két nap tapasztalata számomra azt igazolja, hogy szükség van az efféle alternatív irodalom-órákra. Még ha olykor elő is lovagol egy fej nélküli lovas a ködből vagy hanyagul elénk parkol valaki egy képzeletbeli If-szigeten.

VARGA LÁSZLÓ EDGÁR

Az Antropocentrum Egyesület irodalomköröket tart a gyergyóalfalvi diákoknak

Szövegértelmezés mint világértelmezés

A hermeneutika fogalmát ismerhették meg azok a gyergyóalfalvi diákok, akik szeptember óta rendszeresen részt vesznek az Antropocentrum Egyesület által indított irodalomkör ülésein. Ezekon a találkozókön Farkas Wellmann Endre vezetésével elsősorban szövegértelmezéssel foglalkozik a tízfős csapat, és ennek kapcsán számos, nemcsak az adott szöveghez kötődő kérdésre próbálnak meg válaszolni. „Az iskolai oktatás egyik fő lényege, sajnos, nem az, hogy a tehetséges gyerekekre alapozunk, és számukra biztosítjuk a fejlődés lehetőségét, hanem a tanórák jelentős részét arra vagyunk kénytelenek pazarolni, hogy megtaláljuk annak a módját, hogy a speciális oktatást igénylőket átpaszírozzuk a következő évfolyamra. Ha más volna az értékrend, akkor nem volna szükség a körre, hiszen az irodalomóra is erről, a közös megértés folyamatáról szólhatna” – mondta el a kört vezető tanár. Az iskolán kívüli beszélgetéseken a kortárs és a klasszikus irodalom mellett filozófiai és pszichológiai irányzatokról hallhatnak, egyik házi feladat kapcsán a tagok a személyes krédójukat írták meg, így összességében önismereti kalandtúrát is jelent a résztvevők számára a szerdánkénti találkozó. Ehhez az együttgondolkodáshoz vált szükségessé az az elméleti alapozás, amely az október végén szervezett hermeneutikai tábor révén valósult meg. A kétnapos kurzus során Cs. Gyimesi Éva *Teremtett világ* című könyve alapján ismerkedett meg az 5–11. osztályos diákokból szerveződött csapat az irodalomtudomány és a hermeneutika főbb kérdéseivel. Az elméletek megismerése mellett fontos szerepe volt a gyakorlatoknak is: szövegeket és filmeket értelmeztek és gondoltak tovább a bemutatott irányzatok tükrében.

„A legjobban az tetszett, ahogyan a szövegeket vizsgáltuk, meg a világ képszerűségéről beszélgettünk. Nagyon hasznosnak tartom ezt a tábort, pedig a *Teremtett világ*

„Az iskolán kívüli beszélgetéseken a kortárs és a klasszikus irodalom mellett filozófiai és pszichológiai irányzatokról hallhatnak, egyik házi feladat kapcsán a tagok a személyes krédójukat írták meg, így összességében önismereti kalandtúrát is jelent a résztvevők számára a szerdánkénti találkozó.”

számomra nem volt új olvasmány, hiszen egy korábbi konferenciára való felkészüléskor már foglalkoztunk vele. Jó volt felfrissíteni ezt a tudást, és felismerni, hogy az értelmezés képessége fejleszthető, és fontos is foglalkozni vele, hiszen minden szövegértelmezés világértelmezés is egyben” – foglalta össze a két nap tanulságát Szekeres Rita tizenegyedikes diák. A hetedikes Ilyés Krisztina számára az önbizalomfejlesztés is szorosan ehhez a csapathoz és ehhez

a hétvégéhez kapcsolódik: „Nekem jót tett ez a tábor, mert sok olyan dolgot tudtam meg, amit az iskolai ötven percek alatt nem tanulhattam volna meg. Itt a hangulat is teljesen más. Itt fontos lett a bátorság, hogy ne féljek leírni vagy hangosan kimondani, amit gondolok”.

„Sok érdekes dologról beszélgettünk, amiről korábban hal-

• A SZERZŐ FOTÓJA

• „Az értelmezés nem egy behatárolt időre szóló feladat, hanem a megértésre törekvés meghatározza a világhoz való viszonyulását.”

vány fogalmam sem volt. Azóta másképp nézek a világra. Sok mindent tanultunk, csak kicsit a végére lefáradt az agyam” – mesélte az ötödik osztályos Madarász Dóra. A tizenegyedikes Albert Zsuzsanna azt emelte ki, hogy az értelmezés, nem egy behatárolt időre szóló feladat, hanem a megértésre törekvés meghatározza a világhoz való viszonyulását. „Fontosnak tartom a hermeneutika tábort, mert segít ésszerűen gondolkodni a mindennapokban is. A művek értelmezése új perspektívát kínál nekünk. Észrevettem, hogy amióta irodalommal foglalkozom, és ebben a tábornak és a körnek is fontos szerepe van, akaratom ellenére is rájövök a szavak háttérjelentéseire, illetve folyton kutatom azokat, még akár egy hétköznapi beszélgetés alkalmával is” – magyarázta.

„A legfontosabb az, hogy Gyergyóalfaluban van tíz olyan diák, aki elkötelezetten foglalkozik az irodalommal, és a primér szövegek olvasása mellett a szövegvilágok belső titkai iránt is érdeklődik. Legpozitívabb tapasztalat az volt, hogy az ötödikes kisdíákok is – bár nem értettek mindent – igyekeztek felzárkózni a nagyokhoz” – összegezte a táborvezető.

BONCZIDAI ÉVA

A Karácsony család, avagy egy szénsavasüdítő-reklám vázlat

Karácsony Sárának hívnak. Ötévesen én vagyok a Karácsony család legkisebbik tagja. Az apukám Karácsony Márton, anyukám Karácsonyné, Marika, bátyám Karácsony Péter, nővérem Karácsony Piroska. Piroska és Péter egyidősek, egy napon születtek. Anyu szerint ez az egyetlen közös bennük. Piroska igazi nő, nem szereti, ha gyerekként kezelik, büszke hosszú hajára. Egész nap fésülködik, öltözködik. Fogszabályzója is van, de erről nem szabad beszélni. Ő azonban minden egyébről nagyon sokat szeret beszélni. Péter még nem olyan magas, mint ő, pedig csak öt perccel fiatalabb. Ezt nem is értem, de Anyu szerint ezt az öt percet néha két év alatt lehet utolérni s különben is ez nem lóverseny. Péter fiú. Több időre van szüksége mindenhez. Még a lóversenyhez is. A lassú dolgokhoz ért igazán. Például fogpiszkálók-

ból épít házat, szélmalmot és még sok egyebet. Apu soha nem talál egy árva fogpiszkálót, mikor szüksége lenne rá. Apu mióta nem dohányzik, szereti, ha mindig van a szájában egy fogpiszkáló. Anyu soha nem dohányzott, mert nagyon szeret velem kézenfogva sétálni, és egy úrinő nem dohányzik az utcán. Anyu mindig vaníliaillatú, de szereti a kis narancsfa virágának illatát is, amit Pétertől és Apától kapott nemrég ajándékba. Anyu és Apu nem szeretik, ha szénsavas üdítőt iszunk, de évente egyszer Apu kivételt tesz. Én azt szeretem legjobban, mikor vacsora után mindenkinek tölt egy pohárral, fölője hajolunk, és a buborékok az állunkat csiklandozzák, szemünk összemosolyognak. Azt is szeretem, hogy ilyenkor mindig elkezd hullani a hó.

• A SZERZŐ GRAFIKÁJA

MARTINI
YVETTE

Ovisok(k)

Például szilvásgombóc... ha kérdeznék, hogy mi hibádzik az oktatási-nevelési vertikum második szintjéről, hát ezt mindenképp idesorolnám. Az ugyan-csak hiánycikk dadus mellé, akit más-keppen nem lehet alkalmazni, hanem-

néni empátiát gerjesztő látképe, s a szülék értekezletében csipetnyi értetlenség, ízlés szerint. És elkelne vagy hatvan négyzetméternyi udvar is pluszban, gyeppel, öblös homokozóval, mászó-kával, egy gyalogátjáró az intézmény előtt, az alagsorban uszoda, tetőtérben baletterem, de két utóbbi tényleg csak opcionális fakszni.

A szürkéből pasztellre váltó valót úgyis kiszínezik a mókások. Mert ez a választott nevük. Identitásformáló, tímildinges technika alapfokon. Hatékony és kedves, dacára annak, hogy a Disney Művektől nincs meg a copyright. Egykori egyenkötényes, süldő gyerkőcénem okkersárgára vált az irigységtől, mikor a mókás Chip and Dale-es egyenpólokat felrántják magukra, mondjuk egy kirándulós csoportkép erejéig. Angolórából sem jutott a hetvenes évek ovisának, testtartás-javító torna, logopédiai foglalkozás, mind-mind kimaradtak a menüből: ejtett vállú, hadaró-racccsoló kortársaim a tanúk rá, hogy a szocializmusnak nevelt emberre ráfért volna a fejlesztés, még szerencse, hogy kiballagtunk az óvodából, mielőtt

a Haza sólymainak első kötelékei fészket vertek volna doamna Moldovan elrekvirált kulákportáján, ahol tanköteles fejlődési pályámat elkezdtem.

Mesélhetnék pofás sztorikat közép-ső csoportos lányomról, de belátom: a Hagyományom Fanni című bekezdés teljes mértékben kontraproduktív, olvastán elcsukló hangú apukák ezrei ostromolnák a szerkesztőséget saját apró történeteikkel, ogyszmondja-azsemmidekérem ezt tessék meghallgatni, mert az enyém... Helyette pusztán az utalás kedvéért egyetlen snitt: hazafele menet mindig érdeklődöm, hogyan telt a nap a minitanodában, az időnként megjelenő piros pontok okát firtatom. Ránéz a gallérjára ragasztott élénk pöttyre és bevallja, hogy verstanulásban jeleskedett, meg (félbeszelt hatásszünet után) azt is, hogy ebédnél leöntötte magát a levessel, de Nusi óvó néni nem vette vissza a piros pontot.

ROSTÁS PÉTER ISTVÁN

ha hét darab társa kilép a rendszerből (mert elunta, több bért kap másutt, kölyökallergiás lett vagy nyugdíjba vontatták). Innen az enyhén túlhajszolt óvó

Magyartanárok országos konferenciája Szatmárnémetiben

Egységes rálátás az anyanyelvi oktatásra

A Magyartanárok és Tanítók Országos Konferenciájának adott otthont Szatmárnémeti november 15. és 17. között. A Nevelési, Kutatási, Ifjúsági és Sportminisztérium, illetve a Szatmár Megyei Tanfelügyelőség által idén életre hívott szakmai fórum központi témája *Az anyanyelvi oktatás kihívásai szakmai és társadalmi párbeszédben volt.*

Gál Gyöngyi kisebbségi oktatásért felelős szaktanfelügyelő, a rendezvény házigazdája a Szatmárnémeti Északi Színház nagytermében tartott ünnepi megnyitón elmondta, reméli, a tanítók és magyar szakos tanárok számára szervezett országos konferencia kezdet, amely elindítja a magyar nyelvű oktatás megújulását célzó együttgondolkodás folyamatát. „Már az antikvitásban két nevelésmódot ismertek: a platonit, amely az egyetemességből kiindulva kívánta megformálni az egyént, valamint az ágostonit, amely az élményt és a személyességet helyezte előtérbe. A mai oktatásnak talán az a legfontosabb feladata, hogy a kettő szintézisben gondolkodva találja meg az önértékelés igényének felkeltését, az önismeret és az önképzés korszerű módszereit” – fogalmazott Gál. A tanfelügyelő azt is kiemelte, hogy a pedagógusnak kell lehetőségeket találnia a különböző nyelvi közösségek közötti átjárhatóság megteremtésére. Mint mondta, ez többféleképpen is lehetséges: részint kapcsolatot kell találni a szociokulturális körök és az otthon között, másrészt felkészíteni a diákokat a nyelvi tudatosság különböző fokozatainak tudatosítására.

A találkozó tudományos ülészeként dr. Fóris-Ferenczi Rita előadása nyitotta meg, a Babeş–Bolyai Tudományegyetem Pszichológia és Neveléstudományok Karának docense, az egyetemen belül működő Pedagógia és Alkalmazott Didaktika Intézet (PADI) munkatársa. A szakember *Oktatásfejlesztés múlt és jövő keresztmetszetében* címmel szintézisszerű dolgozatot mutatott be. Őt dr. Demény Piroskának, a BBTE Pszichológia és Neveléstudományok Karának adjunktusának előadása követte, aki az óvodai és elemi oktatásban használt kompetencialapú tanterveket mutatta be.

A konferencia második napjának helyszínéül a szatmárnémeti Astoria Szálló bálterme szolgált, ahol szintén tudományos előadásokat hallgathattak a pedagógusok. Dr. Kádár Annamária marosvásárhelyi egyetemi adjunktus a mesepszichológia rejtelseibe nyújtott betekintést, dr. Szabó Thalmeiner Noémi egyetemi adjunktus Szatmárnémetiből *A pedagógusi szakma aktuális kihívásairól* beszélt, illetve dr. Végh Balázs Béla egyetemi adjunktus *Képversek a magyar gyermekirodalomban* címmel tartott tudományos értekezést. Őket dr. Orbán Gyöngyinek, a Babeş–Bolyai Tudományegyetem Bölcsészstudományi Kara, tanárának előadása követte, aki Németh László pedagógiájáról beszélt, Kádár Edit, a kolozsvári bölcsészstudományi kar, Magyar Nyelvi és Általános Nyelvészeti Intézetének adjunktusa pedig *Nyelvi nevelés és/vagy nyelvtanítás?* címmel nyelvészeti, nyelvpedagógiai kérdéseket tárgyalt. Az említettek mellett a résztvevők a konferencia három napja alatt számos tudományos és szakmai-gyakorlati előadást követhettek figyelemmel.

A Szatmárnémetiben megrendezett konferencia résztvevői: egyetemi oktatók, kutatók, óvodapedagógusok, tanítók, tanárok az elhangzott előadások és szakmai viták tükrében zárónyilatkozatot írtak alá, amelyben megfogalmazták: a hatékony anyanyelvi nevelés átjárhatóságot feltételez a különböző oktatási szintek között. A résztvevők egyetértettek abban, hogy nélkülözhetetlenek a hasonló szakmai fő-

• A SZERZŐ FOTÓJA

• **Biztató kezdet.** A konferencia elindította a magyar nyelvű oktatás megújulását célzó együttgondolkodás folyamatát.

rumok, műhelyek ugyanis a hasonló konferenciák komoly segítséget nyújtanak az anyanyelvoktatás folyamatos fejlesztésében. A konferencia során kiderült, az óvodapedagógusok és tanítók igénylik, hogy rálátásuk legyen az alapfokú, illetve középfokú oktatás szemléletére, problémáira, a kimeneti követelményrendszerre. „A kompetenciaalapú anyanyelvi oktatás koncepciójának érvényesítése szükségszerűvé teszi, hogy az alapfokú és középfokú oktatásban dolgozó tanárok – az óvodapedagógusok és tanítók munkájának megismerésével, a tantervi követelmények áttekintésével – folyamatában láthassák a képességfejlesztés belső logikáját. Az anyanyelvoktatás – az anyanyelvi kompetencia fejlesztése – elképzelhetetlen eme egységes rálátás a különböző szakaszok koherens egymásra épülése nélkül” – olvasható a konferencia záródokumentumában.

VÉGH BALÁZS

Magyar festészet napi kiállítás a kolozsvári Apáczai Csere János Elméleti Líceumban

Képzőművészeti nevelés: „mostohagyerek”?

Évente két-három kiállítással jelentkezik az Apáczai Galériában (amely egyébként a kolozsvári Apáczai Csere János Elméleti Líceum díszterme) az Erdélyi Magyar Művészpédagógusok Egyesülete (EMME). Ilyenkor esetenként mintegy félszáz alkotó jelentkezik Erdély minden szegletéből és a határokon túlról is, tematikus munkákkal. Az idei második tárlatot stílusosan épp a Magyar Festészet Napján, október 18-án nyitották meg, *Intermezzo – in memoriam Claude Debussy és Ferenczy Károly* címmel.

„A képzőművészeti nevelés egyfajta mostohagyereke az oktatásnak, sok szülő tartja fölöslegesnek, mondván, hogy nem lehet belőle megélni. Ezért hiába lenne kedve és tehetsége is hozzá a gyermeknek, a szülő inkább valamilyen sikerorientált pálya felé terelgeti” – osztotta meg lapunkkal a kiállí-

már leginkább Kolozsvár-központú szervezetként tartják számon.

Erdélyi képzőművészek tárlatai

„Még 1999 decemberében történt, hogy néhány erdélyi rajztanárt meghívtak Balatonfüredre egy módszertani tanácskozásra, amelyet a Magyar

női tisztséget Zsigmond Márton töltötte be. Úgy tervezték, hogy régiókra lebontva működnek majd. „Kezdetben így is volt, de ez végül Csíkszeredában nem működött, és sok helyütt más-hol sem” – fogalmazott Székely. Kitért arra is, hogy most Kolozsvárra küldik egész Erdély területéről a munkáikat az alkotók, mintegy százan. A tagságba azok a fiatalok is beletartoznak, akik néhány éve végeztek, az egyesület pedig szeretné bevonni mindazokat, akik művészpédagógusi pályára készülnek. Kiállításokként mintegy 30-40 művész jelentkezik, a tízéves jubileum alkalmából szervezett tárlaton 47-en voltak jelen, ekkor sikerült egy szemrevaló katalógust is kiadniuk. Évente két-három alkalommal szerveznek kiállítást, tartják egymással a művészek a kapcsolatot, és volt egy nagyon szép, Kárpát-medencei kiterjedésű megnyilvánulás művészeti iskolák, szakiskolák – összesen 20 intézmény – számára, természetesen azon is jelen voltak. Ezen kívül konferenciát is tartottak az Apáczai líceumban, minden iskola 10-10 munkát küldött, ezekből is összeállítottak egy katalógust.

Fotó: ROHONYI D. IVÁN

- Székely Géza: „A képzőművészeti nevelést sok szülő fölöslegesnek tartja.”

tás után ehhez kapcsolódó tapasztalatait Székely Géza képzőművész-tanár, az EMME elnökségi tagja. Székely Géza hosszú évek munkájával és kitartásával érte el, hogy az Apáczai líceumban működjön képzőművészeti tagozat, általános iskolai (5–8. osztályos) szinten, és a galéria is megbecsült rangot kapjon a városban. A kezdetekről szólva elmondta, az EMME 2000 tavaszán alakult Csíkszeredában, de manapság

Rajztanárok Országos Egyesülete szervezett. Itt merült fel, hogy jó volna Erdélyben is alapítani egy társ-szervezetet. Hazatérve összehívtunk Csíkszeredában egy értekezletet, ahol eldöntöttük az önszerveződés kerekeit: tartozunk a Romániai Magyar Pedagógus Szövetséghez (RMPSZ), és kitaláltuk a nevet is, az EMME rövidítéssel. Jőmagam terveztem meg az emblémát, ez látható a katalógusainkon” – mondta el Székely Géza. Az el-

Az ember szentesíti a helyet

Alig néhány hónappal az egyesület megalakulását követően, 2000 májusában megnyílt az Apáczai Galéria is, amelynek eleinte nem jósoltak nagy jövőt, később azonban bebizonyosodott, hogy az ember szentesíti a helyet. „1992-ben kerültem az Apáczaiiba, először tanítóképzéssel foglalkoztam, majd az akkori rajztanár betegnyugdíjazása után én vettem át a munkakörét” – idézte fel az első éveket Székely Géza. Mint mesélte, elkezdett rajzköröket tartani – akkoriban sok gyerek jelentkezett, a számítógép nem jelentett veszélyt: szombatonként

30-40 gyermek gyűlt össze. Közülük sokan elmentek 5. osztálytól a Ladea líceumba, ahol folytathatták a tanulmányi vonalat. „Akkor merült fel az ötlet, hogy ezeket a gyerekeket nem kellene elveszítenünk. Fischer Ildikó, az RMDSZ akkori oktatási alelnöke, aki maga is képzőművészeti tagozat-

„Rengeteg diák került ki a tagozatról és jutott be különféle képzőművészeti szakokra (szobrászat, festészet, grafika, textil, formatervezés, műépítészet), de sokan mentek fotó-film szakra is.”

ton végzett, nagyon szívén viselte az ügyet, és segített is, de kellett volna egy befogadó iskola. Sajnos, mindenki kétkedve állt hozzá. Az Apáczai líceum nem került szóba helyszűke miatt, hiszen itt délelőtt-délután folyt a tanítás, tanítóképzés. Politikai segédlettel sikerült keresztülvinni az engedélyt, a Brassai líceum, ahová először elképzelttem a tagozatot, végül is nem fogadta be. Akkor próbálkoztunk a Báthoryval, de homályos ígérek-

„Debussy a hangszínek művésze, aki hangkromatikája végtelen árnyalataival tűnt fel, és lett az egyik leghitelesebb és legszeretettebb zeneszerző, Ferenczy Károly pedig nem pusztán a nagybányai iskola megteremtője, de a színhangzatok mestere.”

után végül is nem sikerült. Végül Wolf Rudolf akkori igazgató azt mondta: igaz, hogy nagyon zsúfolt iskola az Apáczai, de próbáljuk meg, ha én vállalom a megszervezését. Így kezdődött – idézte fel a képzőművész.

Azóta rengeteg diák került ki a tagozatról és jutott be különféle képzőművészeti szakokra (szobrászat, festészet, grafika, textil, formatervezés,

műépítészet), de sokan mentek fotó-film szakra is. Székely Géza tervei közt szerepel az is, hogy olyan művészeti oktatási vonalat indítsanak, amelyet kiegészítenek valamilyen húzóágazattal, például műépítészettel. „Kolozsváron sok kitűnő művészpédagógus tevékenykedik, és sokat is küszködünk azért, hogy minél nagyobb elismertséget szerezzünk ennek a műfajnak. Nagyon örvendek annak, hogy a Báthory István Elméleti Líceumban is újraindult a galéria, ez egyfajta megerősítést jelent, hogy érdemes ezt művelni” – fejtette ki. Ezt támasztják alá a kiállítások is, amelyek egyre nagyobb népszerűsége tesznek szert a város művészetpártoló lakossága körében is. Az Intermezzo című, festészet napi tárlatra is megtelt a nézőtér, hiszen a szerzők nem pusztán szemet gyönyörködtető képeket, de csodás muzsikát is ígértek, Debussy és Kodály Zoltán műveiből. A tárlat anyagának méltatását ezúttal is Németh Júlia műkritikus vállalta. Abból a gondolatból indult ki, hogy a kortárs kritika gyakran tévesen ítéli meg vagy félreértelmezi az alkotói szándékot. Az élő képzőművészet, ha valóban élő volt és új utakat próbált nyitni, nem egyszer akadályokba ütközött. A közönség újtól való idegenkedése közismert, de gyakran a szaksajtó sem ismeri fel azonnal az értékeket – fejtette ki a műkritikus, hozzátéve, hogy a Magyar Festészet Napjának megálmodói épp ezt a szakadékat szerették volna áthidalni, és minél szorosabba fűzni művész és közönsége kapcsolatát. A méltató az ideai témaválasztásról is szót ejtett: „Mindkét, a maga területén korszakalkotónak számító művész, Ferenczy Károly és Cluade Debussy ugyanabban az évben, 1882-ben született, és majdnem egyszerre, 55, illetve 56 éves korukban, ugyanabban a tavaszeleji hónapban, márciusban távoztak az élők sorából. Két különböző kultúrkörhöz való tartozásuk dacára is, életművük több szempontból mutat hasonlóságot” – ismertette a méltató. Ezt a gondolatot folytatatta Székely Géza is, kifejtve: Debussy a hangszínek művésze, aki hangkromatikája végtelen árnyalataival tűnt fel, és lett az egyik leghitelesebb és legszeretettebb zeneszerző, Ferenczy Károly pedig nem pusztán a nagybányai iskola megteremtője, de a színhangzatok mestere, aki egyszerre újító és esztétikai értékek hordozója is.

Székely Bertalan-díjak

Ferenczy Károly és Debussy életműve 39 alkotót ihletett meg. Közülük ezúttal rendhagyó módon két művésznak ítelték oda az EMME Székely Bertalan-díját. Ezzel kapcsolatban Székely Géza elmondta: mint szinte minden kezdeményezéséről, erről is le akarták beszélni, ő azonban azt tapasztalta, hogy a díj megjelenése is ösztönzi az alkotókat. „Első alkalommal 2010-ben ítéltük oda, a festő születésének 175. évfordulóján. Tudtommal ilyen díj sehol nem létezik. Székely Bertalan Kolozsváron született, kiváló pedagóg-

„A kortárs kritika gyakran tévesen ítéli meg vagy félreértelmezi az alkotói szándékot. Az élő képzőművészet, ha valóban élő volt és új utakat próbált nyitni, nem egyszer akadályokba ütközött.”

gusként és művészetelméleti íróként is számon tartjuk. A kiállítások előtt néhány nappal már feltesszük a munkákat a Galéria falára, és akkor hozzáértő emberekkel, például Németh Júliával és az iskola igazgatójával közösen döntünk az idei díjazott személyéről” – fejtette ki. Ezúttal Bordy Margit és Miklós János részesült az elismerésben. Bordy Margit az EMME tárlatainak és egyéb programjainak is állandó résztvevője, és egyfajta születésnapi ajándékként is kiérdemelte a díjat (előző nap ünnepelte születésnapját), a kiállításra beküldött diptichonja valóban kiforrott, érett munka. Az éppen kórházban tartózkodó Miklós János helyett felesége vette át a díjat, elmondva a jelenlévőknek, hogy a belényesi művésztanár még súlyos betegsége alatt is lejárt műtermébe, és lábadozás közben is dolgozott. Székely Géza végezetül elmondta: az EMME következő kiállítása 2013 tavaszán esedékes, tematikája pedig Bod Péter-, Bethlen Gábor-, valamint Kós Károly-évfordulókból kiindulva kapta az *Erdély arcai* megnevezést.

SÁNDOR BOGLÁRKA

Beszélgetés Bessenyei Istvánnal, a Szatmárnémeti Északi Színház
Harag György Társulatának művészeti igazgatójával

„A diákszínjátszásnak magáról a diákról kell szólnia”

– Több évtizedes tapasztalata van az amatőr- és diákszínjátszás irányításában. Hogyan működött ez régebb, és mit kell tudni a mai irányzatokról?

– Az amatőr színjátszással már az 1980-as években kapcsolatba kerültem, rögtön azt követően, hogy a Szatmárnémeti Északi Színházba szerződtem színésznek. Anno ugyanis a városi művelődési házban aktív színjátszókör működött, ahol nagyrészt fiatalok próbálgatták tehetségüket. Időközben a karhatalmi szervek betiltották a csoportot, közvetlenül a rendszerváltást követően viszont már lehetőségem nyílt rá, hogy néhány ismerőssel újraindítsam ezt a mozgalmat. A régi rendszerben a diákszínjátszás nem volt annyira jellemző, mint mostanában, ugyanis az akkori pártapparátus általában véve félt ettől a művészeti ágtól, és ezért rendszeresen úgynevezett vizionálásokat tartottak. Ha jól emlékszem, 1983–1984 körül történthetett, hogy a *Képzelt riport egy amerikai popfesztiválról* című nagysikerű zenés darabot szerettük volna előadni egy amatőr csoporttal, és már el is kezdtük gyakorolni a zeneszámokat, betétdalokat, de hamarosan megkaptuk az üzenetet,

ezért inkább a Szatmárnémeti Református Gimnázium diákjaival dolgoztam többet együtt. Természetesen nem kizárólag, hiszen helyel-közzel a város legtöbb magyar iskolájából dolgoztam növendékekkel.

– Lett később szervezett fóruma is ennek a munkának?

– Idővel elindítottuk a Partiumi Diákszínjátszó Fesztivált (PADIF), amelynek születésénél én is bábáskodtam. Ugyanakkor meg kell itt említenem Kulcsár Edit nevét is, aki akkor a Harag György Társulat irodalmi titkára volt, és a kezdet kezdetén rengeteget tett a versenyért. Az október 5–6-án idén immár 14-ik alkalommal megrendezett megmérettetés második évében a zsűri alelnöki tisztségét töltöttem be, és az évek során a legtöbb versenyen részt vettem, olykor zsűritagként, zsűrielnökként, máskor csapatvezetőként, felkészítőként. Mivel Szilágycsehben kezdtük el ennek a versenynek a megszervezését, azóta is ez a kis szilágysági város ad otthont a PADIF-nak. Anno abból az elgondolásból tettük ide a székhelyünket, hogy a régió érdeklődői számára is megteremtjük a szükséges fórumot, ugyanis akkor még létezett az ODIF (Országos Diákszínjátszó Fesztivál, szerk. megj.) vándorfesztivál, illetve több hasonló rendezvényt tartottak Nagyváradon és a Székelyföld különböző városaiban. Az ODIF-ot egyébként Szatmárnémetiben is megrendezték egy ízben, és végül úgy tűnt, hogy Székelyudvarhelyen fog megállapodni, ott lesz az állandó helyszíne, de valami miatt aztán elhanyagolták a szervezését, és megszűnt. Jelenleg ott tart a helyzet, hogy az egyetlen ilyen jellegű, többségében magyar nyelvű előadásokat felvonultató rendezvény a PADIF. Azért mondom, hogy többségében magyar nyelvű, mert olyan nagybányai csoport is visszajár már több éve, amely francia nyelven adja elő a produkcióit, illetve több román anyanyelvű csoport is részt szokott venni a versenyben. Emellett határon átvélővé is vált a seregszemle, ugyanis egyre több csoport jelentkezik Magyarországról, persze ők nagyrészt versenyen kívül szerepelnek. Azért nem vehetjük be őket a versenyprogramba, mert a Tanügyminisztérium országos tantárgyversenyi rangra emelte, szerepel a hivatalos évi versenynaptárban, és a többi olimpiászhoz hasonlóan ennek is megvan a maga súlya itthon. A verseny általában véve háromnapos, ugyanis első nap az 5–7. osztályosok, a második nap a középiskolások csapatai lépnek színpadra, a harmadik nap pedig a zsűri kiértékelőjét hallgathatják meg a játékosok. Ez a program pont is igen népszerű szokott lenni, ugyanis a diákok szeretik meghallgatni a szakemberek véleményét, és tudják, hogy egymás munkájából sokat tanulhatnak.

• A SZERZŐ FELVÉTELEI

• Bessenyei István: „Nem jó, ha a diákszínjátszás egyetlen célja az utánpótlás nevelése, vagy ha éppen maga akar színházzá válni.”

hogy azonnal le kell állnunk. Hivatalosan még műsorra sem tűztük a produkciót, máris tiltólistára kerültünk. Aztán sorra kerültek elő az olyan darabok, amelyeknek szintén megakadályozták a bemutatóit, s így egy idő után feladtuk, és gyakorlatilag megszűnt a csoport. Amikor újraindult a *Kulissza* – merthogy ez volt a nevünk – nem egészen a diákszínjátszásról szólt, de ez is része volt, hiszen az egészen fiatal gyerekektől az idősebb korosztályig mindenki képviseltette magát benne. A kimondott diákszínjátszással később, többek között a fiam (Bessenyei Gedő István, a Szatmárnémeti Északi Színház Harag György Társulatának dramaturgja, szerk. megj.) hatására keztem el foglalkozni. Az ő iskolai aktivitásaiban vállaltam részt,

– Szatmárnémetiben komoly hagyománya kezd lenni az iskolai színjátszásnak, szinte valamennyi középiskolának van saját szín-

játszócsapata. *Menyire kell a csoportok irányításához pedagógusnak lenni?*

– Az egyik legerősebb tényező ebből a szempontból a szatmárnémeti Kölcsey Ferenc Főgimnázium. Ők már korábban is komoly sikereket értek el a diákszínjátzó fesztiválokon, hála Nagy Gyula magyar szakos tanárnak, aki korábban évtizedekig vezette a főgimnázium színpontját. Örömmel tapasztalom, hogy a diákszínjátzás fellendült Szatmáron, és egyébként országos szinten is, az viszont kissé keserűséggel tölt el, hogy az amatőr színjátzás visszafejlődött. Ennek talán a rohanó életvitel lehet az egyik számottevő magyarázata, hiszen pontosan az a középkorú réteg hiányzik a színházból is, amelynek éppen az egzisztenciáját kell megteremtenie, akinek hajtania kell a munkahelyén, gyereket kell nevelnie. A pedagógiai szempontokhoz visszatérve: a diákszínjátzás tekintetében nagyon sokféle elképzelés létezik. Én sokkal nem értek egyet, különösen azokkal, amelyek ezt a fajta munkát arra használják fel, hogy színházat utánozzanak, sőt, az sem föltétlenül jó, ha a diákszínjátzás úgy mond segíteni szeretne a hivatásos színháznak, ha az egyetlen célja az utánpótlás nevelése, vagy ha éppen maga akar színházzá válni, és ezért kísérleti színházat hoz létre. A fiatalok személyiségének fejlődését gyakran védjük azzal, hogy figyelmeltető karikákat írunk ki a plakátokra, amelyek azt jelzik, milyen korosztálynak szól egy előadás. Hasonló módon állítjuk össze a bérletcsomagokat is, tudva, hogy milyen korosztálynak milyen előadást szánunk. Erre nagyon kell vigyáznunk, ugyanis a színpadi produkciókból érkező többdimenziós ingereknél nincs erősebb hatás. És ha ez így van a befogadásban, akkor fokozottan így kell lennie a színjátzás gyakorlatában is. Az a diákszínjátzó műhely, amely nem a diák személyiségére figyel, már nem diákszínjátzást művel, hanem valami mást, aminek a megítélésén lehet vitatkozni, de annyi biztos, hogy drámapedagógiáról ilyen esetben nincsen szó. Éppen a pedagógia hiányzik a dologból, amelyről tudjuk, hogy nem pusztán oktatást, de nevelést is jelent. Azt gondolom, ez akár léleknyomorító is lehet, negatív hatást is gyakorolhat a gyerek további fejlődésére nézve.

– *Akkor Ön a személyiségfejlesztésben látja a diákszínjátzás lényegét?*

– Meg kell hagyni azt a gyereket, aki ebben a munkában részt vesz – önmagának, csupán a kibontakozásában kell segíteni. Tehát abban, hogy vállalja önmagát, ám ehhez nagyfokú körültekintés szükséges, és egyfajta bölcsesség is, hiszen nagyon nagy baj az, amikor a csoportvezető önmagát kívánja felmutatni és igazolni. A diákszínjátzásnak magáról a diákról kell szólnia, és a hangsúly itt elsősorban a diák személyiségén van, nem a színjátzáson. Ezt azért merem ilyen konkrétan kijelenteni, mert korábban tanárként is dolgoztam, van tapasztalatom

ilyen téren, illetve jelenleg is gyakorló színészként tevékenykedem, így a színjátzófesztiválok és -táborok során pedagógiai és szakmai szempontokat egyaránt tudok érvényesíteni.

– *Mit érdemes tudni azokról a nyári színjátzó táborokról, amelyeket évek óta szerveznek?*

– Az utóbbi időszakban minden nyáron legalább két-három színjátzó táborot szoktam vezetni. Ezek egyhetes intenzív szakmai műhelyek diákok számára. A helyszíneik stabilan Szilágycseh és Szilágycsana, de volt már hasonló rendezvény Nagybányán is. Nagyon érdekes játékok ezek, ugyanakkor borzasztóan fárasztóak is, ugyanis szinte egy percnyi pihenőt sem engednek a tudásra éhes diákok, folyamatosan kérdésekkel bombáznak. Az viszont komoly elégtételt jelent, hogy egy hét alatt közösen képesek vagyunk csodát tenni, és létrehozni valami olyat, ami mindannyiunk számára fontos. A helyszínek és partnerek megválasztásában nagy szerepet játszott a szülőföldem iránti kötődés, ugyanis a Szilágycsánból származom, és fontos számomra, hogy otthon is hasznossá tegyem magam.

– *Gondolom, erkölcsi tartást is ad a gyerekeknek az ezekben a tevékenységekben való részvétel, segíti őket az iskolai munkájukban, illetve a mindennapi életükben.*

– Szokták mondani, hogy képes vagyok csodákat művelni a diákokkal, hiszen viszonylag rövid idő alatt komoly minőségi változást vesznek rajtuk észre. Sokszor az az egy hét is sok mindenre elég, de amennyiben ezek a gyakorlatok három éven keresztül egymásra tevődnek, akár a felismerhetetlenségig megváltoztathatják a gyerekeket. A jó irányba való fejlődés szemmel látható lesz. Olyan diákok, akiknek korábban szavukat nem lehetett venni, vagy nem lehetett érteni a beszédüket, eljutnak arra a szintre, hogy három év elteltével képesek képviselni valamit, és reprezentatív jelenséggé válnak a színpadon és az iskolai közösségben. Ami pedig még fontosabb: elkezd véleményük lenni, amit fel mernek vállalni. Ebben annak is nagy szerepe van, hogy többek közt a fiam hatására, elkezdtünk társadalomtudatos dolgokat bevinni a gyakorlatokba. Sokszor szinte semmire se jó szövegeket választunk ki, amelyek, ha nem is magas irodalmi színvonalon, de a fiatalok problémáival foglalkoznak. Ebből aztán elkészül egy váz, amit feltöltünk szövegekkel, nem ritkán a diákok ötletei alapján. Ezek az előadások arról szólnak, hogy ők hogyan látják a világot: a szüleiket, a tanáraikat, a politikusokat, az oktatási rendszert, a saját és a generációjuk boldogulásának az esélyeit, és ugyanakkor arra készíteti őket, hogy önmagukkal, a saját hibáikkal is nézzenek szembe. Eleinte kétkedve fogadták ezt, hogy abban az évben nem valami vidám kis darabot vittünk színpadra, hanem belőlük dolgoztunk, az érzéseikből, a problémáikból. Azóta már ők kérik, hogy ilyen darabokat válasszunk, amelyeket át lehet szabni, újraírni, saját ötletekkel feltölteni. Igénylik ezt, mert magukon érzik azt a fejlődést, amelyen keresztül mennek. Gyakorlatilag ezért kell és érdemes művelni ezt a dolgot, és nem arra kell törekedni, hogy mindenből színészt faragjunk, vagy olyat, aki teljesen belebolondul a színházba. Sokkal inkább arra kell figyelni, hogy olyan gyerekeket neveljünk, akik ha megjelennek a színpadon vagy bárhol az életben, merjék vállalni önmagukat, olyan jelenségekké válnak, akikre oda kell és oda érdemes figyelnie a környezetüknek.

Bessenyei István 1955. március 18-án született a szilágycsági Égerháton. A marosvásárhelyi Szentgyörgyi István Színművészeti Intézetben szerzett színészkorlevelet, majd közvetlenül a diplomaosztást követően, azaz 1981-től a Szatmárnémeti Északi Színház színművésze lett, jelenleg a Harag György Társulat művészeti igazgatója. A Partiumi Diákszínjátzó Fesztivál egyik alapítója, több, diákszínjátzó számára rendezett nyári tábor szakmai vezetője.

VÉGH BALÁZS

Ha túl jól tudod, akkor már nem tudod

Kicsit túl szaporán tódultak az érzések és a kérdések. Csüggedten értem haza, reggel egyre gyakrabban mentem zavaros érzelmekkel az iskolába. Hiábavaló, fölösleges, értelmetlen a munkám, amit

„Talán ez az egész »arra termettem, hogy kamaszokat tanítsak« mindössze illúzió volt, ami most szertefoszlott. Hiába keltem fel hajnalban, hogy rendesen felkészüljek minden napra, hétvégén vagy a céges munkanapom után hiába kerestem azt, ami igazán felcsigázná a gyerekek érdeklődését.”

szinte önkéntesként vállaltam, azért, mert szeretek. Hogy végre azt csináljam, amit szeretek. Megdöbbenve izlelgettem a gondolatot, ami egyre gyakrabban ütötte fel bennem váratlanul a fejét, lehet, hogy mégsem szeretem, hogy áltattam magam? Igyekeztem vissza múltbeli tapasztalataimhoz, élményeimhez, hogy igazolást keressek arra, hamis ez a nemszeretem érzés, „nem erre való vagyok” gondolat. A múlt pedig készségesen igyekezett is támogatni, mégsem lehetett támasza a jelennek. Annak, ami van. A helyzetnek. Hogy talán ez az egész „arra termettem, hogy kamaszokat tanítsak” mindössze egy illúzió volt, ami most szertefoszlott. Hiába keltem fel hajnalban, hogy rendesen felkészüljek minden napra, hétvégén vagy a céges munkanapom után hiába kerestem azt, ami igazán felcsigázná a gyerekek érdeklődését, hiába vittem a leginyenebb falatokat, az órák mégsem úgy sikerültek, ahogy elterveztem. Az volt az érzésem, egy helyben toporgunk, az idő nagy része fegyelmezással telik el, szinte minden energiámat leszívják és nem kapok semmit cserébe. Kénytelen-kelletlen szembe kellett néznem azzal, hogy egyáltalán nem ilyen lovat akartam. Hogy ez a tanításdoszi egyáltalán nem egyezik azzal a képpel, amit magamban dédelgettem. Hogy tehernek érzem, hogy nem

megyek jó szívvel tanítani, hogy fárasztó, kemény munka, hogy lehet, ennek az egész kis felfűjt, kiszínezett illúziómnak most a családom, az én gyerekeim fogja kárát látni, aki az első tanítási napok után azt kérdezte, anya, most, hogy te tanárnő vagy, többé már nem vagy az én anyukám? Nehéz volt szembenézni ezzel az önmagammal, akiben ilyen érzések születtek és élnek, homlokegyenest ellenkezők azzal, amit elképzeltem magamnak, amiért belevágtam. Eljutottam oda, hogy már panaszkodni kezdtem, siránkozni, mintha ezért a helyzetért, amiben most vagyok, valaki más, a gyerekek, a szüleik, az iskola, a társadalom lenne a hibás. Nem akartam elfogadni ezt az önmagam, aki ebben a helyzetben így érez, így viselkedik. Nem illett ez bele az önmagamról sminkelt képbe. Bűnbakot kerestem, hogy másra mutathatva igazolhassam, miért nem sikerül az a csodálatos tanítás. Büntetlenül azonban nem kenhetjük másokra a hibákat, a felhalmozott feszültségek otthon kiborították a bilit. Lassanként kimondtam mindazokat a nem működő dolgokat, amikért én vagyok felelős. Elfogadtam a helyzetet, és önmagamot a helyzetben: nem lett ebből gállickő, de most már végigcsinálom, nem hagyhatok cserben senkit. És egyszeriben megértettem valami lényegeset, a fókuszom azon volt, hogy azért megyek tanítani, hogy valami olyat csináljak, amit szeretek. Amit én szeretek. A figyelmem önmagamon volt. Semmi kis pénzért, a magánéletemből csórva el az időt, megyek, csinállok valamit, amit szeretek, és beinkasszálom a fizetést, ami ezért nekem cserében jár. Csak és kizárólag rólam szólt ez az egész történet, az én vágyam kielégítéséről, hogy kapjak már egy kis friss energiát a gyerekektől, szellemi felfrissülést. Hát megkaptam, pont azt, amit érdemeltem. És hirtelen lefoszlottak rólam a határok, az elvek, a rengeteg elképzelés arról, hogy milyennek kellene lennie egy becsületes magyarórának egy ötödik osztályban, mit kellene már tudniuk és hogyan kellene viselkedniük. Egyszeriben elkezdtem látni, hogy még milyen kicsik, hogy csak alig tíz-tizenegy éve vannak ezen a világon, hogy alig pár év választja csak el őket az én saját gyerekeimtől, aki seperc alatt lesz ő maga is ötödikes. És szinte észrevétlenül, kezd-

tem úgy rátenni kezem a vállukra, mintha csak a saját gyerekeim vállára, mintha csak a saját, hajdani kisgyerek vállamra. Már nem akartam mindenáron jó tanár lenni, nem akartam mindenáron elérni, hogy igazán jók legyenek a magyarórák. Megadtam magam a helyzetnek, hogy nem tudom, kik ők, nem ismerem lelkük kis rezdüléseit, amelyekkel egy-egy műre válaszolnak, a hatalmas indulatokat, amelyet kemény akarásom vált ki belőlük. Nem ismerem a viszonyunkat, amelyben a magyarórának kell megszű-

„Már nem akartam mindenáron jó tanár lenni, nem akartam mindenáron elérni, hogy igazán jók legyenek a magyarórák. Megadtam magam a helyzetnek, hogy nem tudom, kik ők, nem ismerem lelkük kis rezdüléseit, amelyekkel egy-egy műre válaszolnak, a hatalmas indulatokat, amelyet kemény akarásom vált ki belőlük.”

letnie. Mert ez nem megismerhető és le tudható, kipipálható projekt, hanem egy eleven, szüntelen változó, alakuló, állandó kölcsönhatás, ismerkedés. Bevittem nekik Michael Endőtől a *Momót*, és a kis Momó segítségével elkezdtük az ismerkedést, a tapogatózást egymás felé, és most, hogy már nem akartam olyan nagyon, talán a meggyőzést és meggyőződést, már ők sem akarták olyan nagyon a legyőzést. Már nem stresszeltem agyon magam azon, hogy milyen lesz, vagy egyáltalán lesz-e a munkámnak gyümölcse és vajon megérem-e én azt, hogy valaha is egyek belőle. Beppóval, az utcaseprővel elindultunk az úton, lépés-élezetvétel-söprés. Közben néha azért kicsit megállunk, s elgondolkodva magunk elé nézünk. Aztán megint tovább: lépés-lélezetvétel-söprés. Mert ez az, ami most van, nem pedig az utca vége.

GERGELY EDÓ

Fehér csészek éjszakája

Azon gondolkodom, melyik is volt a legemlékezetesebb karácsonyom, és nem tudom egyértelműen megnevezni. És most már azon gondolkodom, vajon miért nem? Hiszen volt lelkiekben felhőtlenül szép, gyönyörű télbe burkolózott, életünk zaklatott szakaszában volt végtelenségig feszült, épp hogy tető alá hozott. Emlékszem olyanra – hogyan is feledhetném... –, amikor napokkal előtte elhunyt édesanyám emléke lengett be mindent, és volt olyan is, amikor sejtelmünk sem lehetett róla, hogy az a Szenteste volt az utolsó együtt töltött esténk néhai apósommal.

Karácsonyaim valahogy sehogy sem az ajándékok menyisége, netán értéke alapján állnak sorrendbe. Egy-egy ruhadarab viseletekor néha felötlik, hogy ez a karácsonyfa alá érkezett. Egy nyakkendőmről például mindig eszembe jut, amint gyerekeim szinte lélegzetviasszafojtva várták a reagálásomat, előtte ugyanis jelentősen megoszlottak a vélemények, vajon befér-e az én erősen konzervatívnak katalogizált ízlésembe.

Egyre erősebb viszont bennem a meggyőződés, hogy nincs ünnep készülődés nélkül. És nem megy ki a fejemből Henri Boulad jezsuita atya azon elmékedése, amelyben az isteni megtestesülés „botrányáról” beszél, annak a botrányáról, hogy karácsonykor Isten olyanná lesz, mint mi. Mert a ma embere megistenülni szeretne, rivaldafénybe kerülni, Istennek viszont már nem „engedélyezi”, hogy emberré legyen. Ezért aztán az ember mindent elkövet, hogy a karácsony ne Istenről szóljon, hanem az emberről. Például azzal, hogy kinevezte az ajándékozás ünnepének. Mert ha már a különböző tudatmódosító tevékenységek nem tudták kiölni a karácsony ünnepjellegét, akkor – jól bevált minta: ha képtelen vagy egy folyamatot megakadályozni, állj az élére – legalább ne a szeretetről szóljon, hanem az ajándékozásról. Azaz az emberről, mert az önmagát ünneplő emberrel sok mindent lehet vásároltatni, elhitetni, elfogadtatni.

„Tele vagyok hiányérzettel, az motoszkál bennem, hogy én valahogy egészen másként, hiányosságokkal és botlásokkal tele nőtem bele a karácsony szentségébe. Másképpen találkoztam a karácsonnyal. Ilyenkor, készülődésben, többnyire saját magunk írjuk karácsonyi tanmeséinket.”

Tele vagyok hiányérzettel, az motoszkál bennem, hogy én valahogy egészen másként, hiányosságokkal és botlásokkal tele nőtem bele a karácsony szentségébe. Másképpen találkoztam a karácsonnyal. Ilyenkor, készülődésben, többnyire saját magunk írjuk karácsonyi tanmeséinket. Látjuk, hogyan nőnek fel a gyermekeink, hogyan változnak,

„Jóval élénkebben élnek bennem azok a karácsonyélmények, amelyek egy mosolyhoz, gesztushoz, sürgésforgáshoz kapcsolódnak. Kitörölhetetlenül emlékszem például Bori lányom hangjára, amikor a templomi karácsonyi ünnepségről hazatérve rácsodálkozott az otthon már csillogó fára: Anya, te nem hazudtál!”

hogy neveljük őket. Kell-e érzékletesebb példa annál, mint megtanítani őket ajándékká válni, nem pedig elhalmozni egymást ajándékokkal? Mert ha ezt akarom, foglalkoznom kell magammal, jobbra kell válnom, hogy ne rám figyeljen a világ, hanem én nyissam rá a szemem.

Az emberiség jó ideje erkölcsi válságban van, amit az utóbbi évek gazdasági válsága csak tovább súlyosbít. A válsághelyzet viszont alapvetően ott kezdődik, amikor az ember ésszel helyettesíti, „túlnövi” Istent. A legtöbben kényelmesen elérhető célokat tűznek maguk elé. Ismerős a szülői óhaj: a gyermekemnek ne legyen olyan nehéz, mint nekem volt. Ezért aztán lejjebb helyezzük a mércét. Csakhogy ezt a logikát követve a következő generációk számára egyre lejjebb kerül az a mércé,

és most talán már ott tartunk, hogy egyszerűen nincs is, amit átugrani.

Talán valami hasonlóval magyarázom, hogy jóval élénkebben élnek bennem azok a karácsonyélmények, amelyek egy mosolyhoz, gesztushoz, sürgésforgáshoz kapcsolódnak. Kitörölhetetlenül emlékszem például Bori lányom hangjára, amikor a templomi karácsonyi ünnepségről hazatérve rácsodálkozott az otthon már csillogó fára: Anya, te nem hazudtál! Áron fiam tekintete is végigkíséri az életemet, amint szemembe kapaszkodva – kezével pedig a pásztorbotba – játszotta végig a betlehemi játékot. A fürdőszobai fehér csészémtől nemrég voltam kénytelen elköszönni, kis híján megkönnyeztem, hogy befejezte földi pályáját, pedig, úgymond, csak egy mindennapi csésze volt. Csakhogy a gyermekeimtől kaptam, a bolti alapanyagot ők díszítették fel „saját kezű” ötletekkel, szeretettel, ragaszkodással. Karácsonyra.

Készülünk hát karácsonyra. Elsősorban lélekben. Keressük, és találjuk is meg azt az apró pontot, ahol békét tudunk teremteni saját bensőnkben, és amelyre támaszkodva folytathatjuk a nagy rendcsinálást.

CSINTA SAMU

Háromszéki iskolákban oktatják a székelység történelmét

November második felében mutatták be a Székelység Története című alternatív tankönyvet Háromszéken és Erdővidéken. A kiadvány Kovászna, Maros és Hargita megyei összefogásból született, hiánypótló céllal. „Nem is gondoltuk, hogy ekkora sikere lesz ennek a kötetnek, hiszen csupán itt, Háromszéken 55 tanintézet fogja megkapni a könyveket, 11 iskolában már tanítják is. Az első könyvbemutatót Sepsiszentgyörgyön tartották, és mindössze két nap alatt szabad eladásban több mint 500 példányt vásároltak meg belőle. Már is az újranyomtatásra kell összpontosítanunk, hiszen látjuk azt, hogy Kézdiváértól Kanadáig mindenhol érdeklődnek a székely tankönyv iránt”- mondta el Tamás Sándor, Kovászna megye tanácsának elnöke.

Fiatal zenetanárokat díjaztak Kolozsváron

November végén évi közgyűlését tartotta a Romániai Magyar Dalosszövetség (RMD) Kolozsváron. A hagyományos díjátadás keretében három fiatal zenetanár vehette át az erdélyi magyar zenei élet személyiségeiről elnevezett díjakat. Orbán Ágnes, a kolozsvári S. Toduță Zeneliceum tanára Márkos Albert-díjban részesült; Szász Emese Maros megyei zenetanár Jagamas János-díjat kapott, míg a sepsiszentgyörgyi Lőfi Gellért a Zsizsmann Rezső-díjat vehette át. A dalosszövetség évi közgyűlésein őt, az erdélyi magyar komolyzenei élet kiemelkedő személyiségeinek nevét viselő díjat szoktak átadni.

A jelenlevők újra bizalmat szavaztak a mostani elnökségnek, Kötő József, az Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület (EMKE) nevében kifejtette: a dalosszövetség szervezte események az erdélyi magyar kultúra végvárait jelentik, amelyeket meg kell őriznünk. Felvetette egy szakfolyóirat beindításának szükségességét is.

Iskolát avattak a háromszéki Esztelneken

A felsőháromszéki oktatás bölcsőjét, a ferences zárdájáról híres Esztelneket, valamint a hozzá tartozó Kurtapatakat látogatta meg november végén Olosz Gergely szenátor- és Fejér László Ödön képviselőjelölt. Az RMDSZ-es politikusok részt vettek a Nagy Mózes nevét viselő iskola új épületszárnyának az avatóünnepségén. Varga Attila polgármester örömet fejezte ki, hogy a százéves épület mellé sikerült egy új szárnyat építeni, és ezáltal a gyerekek egy helyen tanulhatnak, egy közösséget alkotva. Fülöp István, az iskola igazgatója elmondta: szeretné, ha megfelelő körülmények között működhetne az oktatás. Mint mondta, az iskolának tovább kell vinnie és meg kell őriznie küldetését, óvnia kell az örökséget és a hagyományokat. Fejér László Ödön képviselőjelölt a Nagy Mózes nevét viselő kantai líceum egykori diákjaként arra kérte a gyerekeket, hogy legyenek büszkéek erre az intézményre, mely életre szóló szellemi útravalót ajándékoz nekik. Az új épületet Ilyés K. Imre plébános áldotta meg.

A Hargita megyei tanács 55 moldvai csángó diák bentlakási költségeit támogatja

A Hargita megyei tanács 55 moldvai csángó diák bentlakási költségeit támogatja – november végén Borboly Csaba, a megyei tanács elnöke, Tankó István, a Székely Károly Iskolaközpont igazgatója és Pogár László, a Moldvai Csángómagyarok Szövetségének elnöke támogatási szerződést írt alá Csíkszeredában. A megyei tanács 20 ezer lejjel támogatja a Székely Károly Szakközépiskola bentlakásában lévő 55 moldvai csángó fiatal költségeit. Az ünnepi eseményen je-

len volt Kelemen Hunor szövetségi elnök, Korodi Attila parlamenti képviselő is. Pogár László, a Moldvai Csángómagyarok Szövetségének elnöke köszönetét fejezte ki az újabb támogatási összegért. Lászlófy Pál, a Romániai Magyar Pedagógusok Szövetsége csángóügyekkel megbízott tiszteletbeli elnöke kiemelte: a szórványprogram mellett ez a támogatás is nagy segítséget jelent az anyanyelv megőrzésében.

Átalakítást javasol az oktatásban az Európai Bizottság

Az oktatás újragondolására vonatkozó stratégiát mutatott be az Európai Bizottság november végén annak érdekében, hogy a munkaerő-kínálat a jövőben jobban megfeleljen a kereslet igényeinek. A bizottság azzal érvel az oktatás átalakítása mellett, hogy miközben az európai fiatalság körében 23 százalékos a munkanélküliség, addig szerte a kontinensen mintegy kétfélmillió állás betöltetlen. A brüsszeli testület szerint a helyzetet tovább rontja, hogy a válság miatt spórolni kénytelen országok az oktatástól is elvonnak forrásokat. „Ez nem csak pénzkérdés. Bár vitán felül áll, hogy több pénzt kellene az oktatásra fordítani, az is világos, hogy az oktatási rendszerek korszerűsítésre szorulnak, hogy rugalmasabbak legyenek, és megfeleljenek a mai társadalom valódi igényeinek” – jelentette ki Strasbourgban tartott sajtótájékoztatóján Andrușa Vasiliu, az Európai Bizottság oktatásért felelős ciprusi tagja, amikor a testület stratégiáját ismertette. Alapvető változásokat sürgetnek az oktatásban, amelyek nem arra összpontosítanak, hogy mennyi időt töltenek a diákok az iskolapadban, hanem arra, hogy milyen képességeket sajátítsanak el az iskolában. A brüsszeli testület szerint javítani kell az alapvető írás-olvasás-számolás képességét is, de a diákoknak emellett a vállalkozó- és kezdeményezőkézséget is meg kellene tanulniuk. A bizottság közleménye azt is ismerteti, hogy jelenleg szinte minden negyedik európai, mintegy 73 millió ember csak alapfokú oktatást végzett, a 15 évesek ötöde nem tud megfelelően írni és olvasni, öt tagállamban pedig 25 százaléknál is többen nem tudnak megfelelően olvasni. A közlemény külön kiemeli Romániát és Bulgáriát, ahol a 15 évesek 40, illetve 41 százaléka küzd olvasási gondokkal, de a bizottság adatai szerint az unió leggazdagabb tagállamaiban, így Luxemburgban vagy Ausztriában is 25 százalék körüli ez az arány.

A testület által bemutatott stratégia értelmében nagyobb hangsúlyt kell fektetni az alapvető képességek fejlesztésére, emellett fejleszteni kell a vállalkozói és informatikai, infokommunikációs képességeket. A bizottság új mércét állítana fel a nyelvtanulás előmozdítása érdekében; eszerint 2020-ra minden második 15 éves európainak legalább egy idegen nyelvet kellene ismernie és négyből háromnak második nyelvet is tanulnia kellene. Jelenleg uniós átlagban egy idegen nyelven a 15 éves európaiak 42 százaléka beszél, míg 61 százalékuk tanul egy másodikat is. A testület előrejelzései szerint 2020-ban az állások harmadának betöltéséhez felső fokú végzettségre lesz szükség, és csak a munkahelyek 18 százalékához lesz elég az alapfokú végzettség. A bizottság azt is szeretné elérni, hogy az oktatás szorosabban együttműködjön az üzleti szférával. Sürgetik, hogy a lehető legjobban ki kell használni a technológia adta lehetőségeket, elsősorban az internetet az egyetemektől a szakiskolákig. Az uniós intézmény szerint ezeket a reformokat jól képzett, motivált és vállalkozó szellemű tanároknak kell végrehajtaniuk. A bizottság emellett külön is kiemeli, hogy a tanároknak saját képességeiket is rendszeres képzéssel folyamatosan fejleszteniük kell.